

לקוטי תורה • פרשת נשא • מאמר 1

נשא את ראש בני גרשון וגו'

”נשא את ראש בני גרשון”

המשכן נדד במדבר כדי להכניע את הקליפות באמצעות גילוי אלקות, וכל אדם צריך לעשות כך גם כמדבר של היצר הרע שלו. שלוש משפחות הלויים שנשאו את המשכן מייצגות את שלבי העבודה הזאת: מררי – היראה התחתונה של העמידה וביטול הרצון; גרשון – האהבה הנמשכת מאהרן; וקהת – היראה העליונה שבאה באמצעות התורה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/nasso/1](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/nasso/1)

הנקודה

המשכן נדד במדבר כדי להכניע את הקליפות באמצעות גילוי אלקות, וכל אדם צריך לעשות כך גם במדבר של היצר הרע שלו. שלוש משפחות הלויים שנשאו את המשכן מייצגות את שלבי העבודה הזאת: מררי – היראה התחתונה של העמידה וכיטול הרצון; גרשון – האהבה הנמשכת מאהרן; וקהת – היראה העליונה שבאה באמצעות התורה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר שואל מדוע רק במניין גרשון נאמר "גם הם", ומדוע רק עבודתו מתוארת כ"על פי אהרן". תחילה הוא מסביר את המסעות: המדבר, מקום מושבן של שלוש הקליפות, הוא צחיח משום שרק הקדושה, ששורשה בכיטול, מעניקה. האלקות שהתגלתה במשכן הכניעה אותן מאליה, כהכנה לעתיד לבוא, שבו ייפסק גם העולם של העולם הזה. בעבודה הפנימית, כל יהודי עושה את לבו למשכן באמצעות תפילה בלב טהור, והמשכת האלקות למטה באמצעות מעשים טובים מכניעה את היצר הרע. קרשי המשכן, היריעות וכלי מייצגים את מדרגות העבודה. הקרשים העומדים, שנישאו בידי מררי, הם שתיקה וכיטול הרצון, המושגים באמצעות המרירות של חשבון נפש כן: יראה תתאה. היריעות, שנישאו בידי גרשון, הן אהבה שנולדת בקריאת שמע, ברצוא ושוב באמצעות המצוות. הארון והמזבחות, שנישאו בידי קהת, הם יראה עילאה באמצעות חכמת התורה. שמו של מררי, המור פעמיים, מחבר בין שתי היראות. אהבתו של גרשון נמשכת מאהרן, מקור האהבה הגדולה, שהנו"ן הסופית בשמו יורדת לכל נשמה. "נשיאת הראש", העלאת הרצון לשורשו, שייכת לקהת ולגרשון.

מבנה

1	השאלות, ומדוע נדד המשכן	11-4
	רק על גרשון נאמר "גם הם" והוא נמנה "על פי אהרן". המדבר צחיח משום שהוא מקורן של שלוש הקליפות, שחסר להן כיטול ולכן אינן יכולות להעניק; ארבעים ושניים המסעות, כנגד שם בן מ"ב, נועדו להכניע אותו.	
2	הכנעה עכשיו, גילוי לעתיד לבוא	11-8
	האלקות הגלויה גרמה לקליפות להתבטל, בדומה לאתכפיא שצריכה להקדים את האתהפכא. לפני עצמות ה' אין שום דבר יכול להסתיר, שכן העולם בא רק מדיבורו; לעתיד לבוא ייפסק העולם אפילו מן התפיסה הגשמית.	
3	המשכן שבתוך הנשמה	11-14
	"ושכנתי בתוכם" פירושו שכל יהודי עושה את לבו למשכן באמצעות תפילה בלב טהור. היצר הרע הוא המדבר של הנשמה, ומכניעים אותו באמצעות המשכת האלקות למטה, במעשים טובים שאינם צריכים להמתין עד שהרע ייעקר לגמרי.	
4	הקרשים העומדים והיריעות	11-15
	הקרשים, "עצי שיטים עומדים", בדומה למלאכים העומדים, הם שתיקה וכיטול הרצון – העצירה הראשונה שלפני ההליכה של האהבה. מררי מגיע לכך באמצעות מרירות ויראה תתאה; יריעות התכלת הן אהבה כלה, בשר המכסה על העצמות, והיא עבודתו של גרשון.	

פסוקי דזמרה מביאים ליראה תתאה; קריאת שמע מביאה לאהבה באמצעות ההתכוננות בכל הבריאה כמחשבה אחת, לכוש שהי מתלבש בו כדי למלוך. אהבה זו היא שש מדות של רצוא ושוב, הנמשכות באמצעות המצוות, כפי שממחישות היריעות המכוננות שש והיריעות מעורות תחשים.

28

קהת, תורה ויראה עילאה

6

הארון הכיל את הלוחות הנסתרים והמנורה גילתה את אורם; המזבחות מייצגים את הבירורים שנעשים באמצעות חכמה. יראה תתאה מובילה לחכמה, והחכמה מובילה ליראה עילאה, הבאה לאחר האהבה, כשם שתפילת שמונה עשרה באה לאחר קריאת שמע.

30-29

מררי: מור פעמיים

7

שני סוגי המור שבמשכן, בקטורת ובשמן המשחה, הם יראה תתאה העולה ויראה עילאה הנמשכת למטה; מררי מחבר ביניהן, ולכן נשא את הקרשים.

33-31

גרשון "על פי אהרן"

8

אהבתו של גרשון נמשכת מאהרן — אל"ף, הר, נו"ן — מקור האהבה הגדולה, שהנו"ן הסופית שלו מגיעה לכל נשמה. גרשון דוחה את הנפש הבהמית; הלויים מחברים את אור אין סוף עם העולמות, כפי שנאמר בשלוש הידיים של "ידיך יסדו ארץ".

35-34

נשיאת הראש

9

עליית הלויים תלויה בהמשכה שממשיכים הכהנים. נשיאת הראש — העלאת הרצון התחתון לרצון שלמעלה מן השכל באמצעות התורה — נאמרת על קהת ועל גרשון; יראתו של מררי היא הבסיס שממנו עולים אליהם.

מושגים

יראה תתאה ויראה עילאה יראה תתאה ויראה עילאה יראה תתאה מביאה לביטול הרצון ומובילה לחכמה; יראה עילאה באה באמצעות חכמת התורה ועומדת למעלה מן האהבה. מררי מחבר בין שתיהן.

רצוא ושוב רצוא ושוב האהבה הכוספת לעלות, ואור אין סוף הנמשך למטה באמצעות המצוות; כל שוב מעורר רצוא חדש.

נשיאת ראש נשיאת ראש העלאת הרצון התחתון, הנמשך מן השכל שבגוף, אל הרצון שלמעלה מן השכל, בעיקר באמצעות התורה.

הכנעת המדבר הכנעת המדבר המדבר הוא שורש הקליפות, שחסר להן ביטול ולכן אינן יכולות להעניק; מסעות המשכן הכניעו אותו באמצעות גילוי אלקות, ובאותה דרך כל אדם מכניע את המדבר הפנימי של היצר הרע שלו.

אתכפיא ואתהפכא אתכפיא ואתהפכא הכנעת הרע והפיכת החושך לאור. ההכנעה צריכה לבוא תחילה; היא הדרך אל השינוי, בעבודתו של האדם ובעתידו של העולם.

עמידה עמידה עמידת הקרשים והמלאכים: שתיקה, ביטול הרצון העצמי והעצירה שלפני תחילת "ההליכה" של האהבה.

קטע 1 • 11-4

השאלות, ומדוע נדד המשכן

1 נשא את ראש¹ בני גרשון² וגוי. יש להבין למה נאמר בבני גרשון גם הם וגם מ"ש בבני גרשון דוקא ע"פ אהרן ובניו³ תהיה כל עבודת בני הגרשוני ולא נאמר כן בבני קהת ומררי.

"הרם את ראש בני גרשון" וגוי. יש להבין מדוע נאמר בבני גרשון "גם הם"; וכן, מדוע נאמר דווקא על בני גרשון: "על פי אהרן ובניו תהיה כל עבודת בני הגרשוני", ואילו על בני קהת ובני מררי לא נאמר כך.

המאמר פותח בפסוק שבו ה' מצווה את משה למנות את משפחת הלויים של גרשון (במדבר ד, כב); "הרם את ראש" הוא לשון התורה למניין. עולות כאן שתי שאלות: מדוע נוסף במניין בני גרשון הביטוי "גם הם", ומדוע רק על עבודת בני גרשון נאמר שהיא נעשית "על פי אהרן ובניו", ואילו על עבודת בני קהת ובני מררי לא נאמר דבר דומה.

אך הנה תחלה צריך להבין כללות ענין המשכן ונסיעתם במדבר. דהנה שרש טעם נסיעתם במדבר עם המשכן וכליו הי' [היה] כדי להכניע כח יניקת החיצונים ששרש יניקתם הוא במדבר דוקא.

אך תחילה יש להבין את ענין המשכן ואת מסעותיהם במדבר בכללותם. שורש הטעם לכך שנסעו במדבר עם המשכן וכליו היה כדי להכניע את כוחן של הכוחות החיצוניים לינוק, שכן שורש יניקתם הוא דווקא במדבר.

לפני שהוא משיב על השאלות, מבאר אדמו"ר הזקן את מטרת מסעות המשכן בכללותם. "הכוחות החיצוניים" הם כוחות הקליפה, היונקים מן הקדושה; שורש יניקתם נמצא במדבר, ובני ישראל עברו בו עם המשכן כדי לשבור את כוחם.

2 ולכך במדבר אין שם גידול צמח ודשא כלל אלא שממון בלבד,⁴ כי ההשפעה היא מסט' [מסטר] דקדושה דוקא ואתה מחיה את כולם.⁵

לכן במדבר אין צמיחה של צמחים או עשב כלל, אלא שממה בלבד; שכן ההשפעה באה דווקא מצד הקדושה: "ואתה מחיה את כולם".

המדבר שומם מפני שכל הצמיחה והחיות באות מן הקדושה, כפי שנאמר על ה': "ואתה מחיה את כולם" (נחמיה ט, ו). במקום שאליו צד הקדושה אינו מגיע, אין זרימה של חיות, אלא שממה בלבד.

וכתיב צדיק^{6,7} ה' פיי צדיק שהוא משפיע ובעל צדקה. וכן בכל סטרא דקדושה יש בחי' זו.

ונאמר: "צדיק הוי". פירוש המילה "צדיק" הוא מי שמשפיע ובעל צדקה. וכך גם בכל צד הקדושה יש בחינה זו.

המילה "צדיק" נדרשת כמי שנותן צדקה, ולכן "צדיק הוי" מתאר את ה' כמי שמשפיע. אותה תכונה של נתינה מאפיינת את כל מה ששייך לצד הקדושה.

3 והנה בהקב"ה החסד נמשך מצד הגדולה כמ"ש ארך אפים וגדל חסד.⁸ ובכל סטרא דקדושה החסד נמשך מצד הביטול שבטל לה' ונחשב לאין ואפס בעיניו לכן ראוי ליתן לזולתו שהוא חשוב יותר.

והנה, אצל הקדוש ברוך הוא החסד נמשך מבחינת הגדולה, כמו שנאמר: "ארך אפיים וגדל חסד". ובכל צד הקדושה החסד נמשך מבחינת הביטול: האדם בטל לה' ונחשב בעיני עצמו לאין ואפס, ולכן ראוי לו לתת לזולתו, החשוב ממנו.

אצל ה', החסד נובע מגדולתו, והביטוי "גדל חסד" (תהילים קמה, ח) קושר בין השניים. אצל הנבראים שבצד הקדושה, החסד נובע מביטול: מי שרואה את עצמו כאין לפני ה' רואה את הזולת כראוי ממנו, ולכן נותן לו.

4 וכמ"ש באברהם ואנכי עפר ואפר⁹ ולפיכך היי [היה] עושה חסד עם כל בני¹⁰ אדם כו'. משא"כ מי שהוא יש ודבר ואינו בטל צריך הכל לגרמיה ואינו בחי משפיע.

כמו שכתוב על אברהם: "ואנכי עפר ואפר"; ולכן היה עושה חסד עם כל בני האדם וכו'. לעומת זאת, מי שמרגיש את עצמו כיש ודבר ואינו בטל, זקוק לכל דבר לעצמו ואינו בבחינת משפיע.

אברהם, שאמר "ואנכי עפר ואפר" (בראשית יח, כז), הוא דוגמה לביטול, וממילא גם לעשיית חסד עם כולם; בהערת קה"ת מפנים למדרש (בראשית רבה מט) על הכנסת האורחים שלו. מי שרואה את עצמו כ"יש" נפרד זקוק לכל דבר לעצמו, ואינו יכול להיות משפיע.

ולכן במדבר הם נחש שרף ועקרב ג"ק [גי קליפות]¹¹ ששם מקור הקליפות שהם יש ודבר נפרד ואין בהם בחי הביטול לכן אין ממנו שום השפעה,

לכן במדבר יש "נחש שרף ועקרב" — שלוש הקליפות, שכן שם מקור הקליפות, שהן יש ודבר נפרד ואין בהן בחינת ביטול; ולכן לא נובעת מהן שום השפעה.

התורה מתארת את המדבר כמקום של "נחש שרף ועקרב" (דברים ח, טו), שהקבלה מזהה עם שלוש הקליפות הטמאות. הקליפות מבטאות תחושת ישות עצמית ללא ביטול, ולכן לא נובעת מהן שום השפעה; משום כך המדבר, שהוא מקורן, צחיח.

והנה לכך היי [היה] נסיעת הארון וישראל במדבר כדי להכניע את המדבר ולכך נשאו את המשכן במ"ב מסעות¹² שהוא בחי שם מ"ב.¹³

וזהו הטעם למסעות הארון וישראל במדבר: כדי להכניע את המדבר. לכן נשאו את המשכן בארבעים ושניים מסעות, שהם בבחינת שם מ"ב.

מסעות ישראל עם הארון נועדו להכניע את אותו מקור. ארבעים ושניים המסעות, המנויים בפרשת מסעי, מקבילים לשם מ"ב, שם אלוקי של עלייה ושל בירור הטוב מן הרע.

קטע 2 • 51-8

הכנעה עכשיו, גילוי לעתיד לבוא

5 והיינו עיי גילוי אלקות שהיי [שהיה] במשכן כשנשאו אותו במדבר ממילא נכנעו וכמ"ש כהמס דונג¹⁴ וגוי [ועמ"ש מזה ע"פ אלה מסעי].¹⁵

כלומר, באמצעות גילוי האלקות שהיה במשכן, כאשר נשאו אותו במדבר, הם נכנעו מאליהם, כמו שנאמר: "כהמס דונג" וגוי. [וראו מה שנכתב על כך על הפסוק "אלה מסעי".]

הקליפות לא הוכרעו במאבק ישיר: האלקות שהתגלתה במשכן גרמה להן להימס מאליהן, כמו שעווה לפני האש (תהלים סח, ג). ההפניה שבסוגריים מתייחסת למאמר על "אלה מסעי" בפרשת מסעי.

ותועלת הכנעה זו היתה ענין הכנה לע"ל [לעתיד לבוא] שיוכל להיות גילוי אלקות בעולם השפל שלנו כמ"ש ונגלה כבוד¹⁶ ה' וגוי

ותועלתה של הכנעה זו הייתה הכנה לעתיד לבוא, כדי שיוכל להיות גילוי אלקות בעולם השפל שלנו, כמו שנאמר: "ונגלה כבוד ה'" וגוי;

הכנעת המדבר הכינה גם לעתיד לבוא, כאשר האלקות תתגלה בגלוי אפילו בעולם השפל הזה, כפי שמבטיח הפסוק בישעיהו מ, ה.

שע"י שנכנע תחלה מקור ההסתר והיש יוכל להיות בו אח"כ הגילוי לע"ל [לעתיד לבוא] [ואפ"ל] [ואפשר לומר] שהוא כענין שבעבודת ה'

שכן כאשר תחילה נכנע מקור ההסתר והיש, יוכל להתגלות בו לאחר מכן הגילוי לעתיד לבוא. [ואפשר לומר שזה דומה לענין שבעבודת ה']

תחילה יש להכניע את מקור ההסתר ואת מקור תחושת היש והמציאות העצמית; רק לאחר מכן יוכל הגילוי להופיע בתוכם. אדמו"ר הזקן מוסיף כאן הקבלה לעבודת ה' של האדם עצמו.

צ"ל תחלה בחי אתכפא בכדי שע"י יוכל לבא אח"כ לבחי ומדרגת אתהפכא חשוכא לנהורא, ובלי בחי אתכפא תחלה לא יוכל לבא לבחי אתהפכא חשוכא כו'.

שבתחילה צריכה להיות בחינת אתכפא, כדי שבאמצעותה יוכל האדם להגיע לאחר מכן לבחינה ולדרגה של אתהפכא חשוכא לנהורא, הפיכת החושך לאור; ובלי בחינת אתכפא תחילה אי אפשר להגיע לבחינת אתהפכא חשוכא כו'.

בעבודת האדם, אתכפא פירושה הכנעת הדחפים של הנפש הבהמית, ואילו אתהפכא פירושה הפיכתם, כך שהחושך עצמו נעשה אור. אי אפשר להגיע להפיכה בלי לעבור תחילה דרך הכנעה.

כמ"כ [כמו כן] **עדי"ז כדי שלע"ל** [שלעתיד לבוא] יהיה גילוי אלקות ממש בעולם השפל שיהפך החשך לאור ממש כמ"ש לעת

כך גם, על דרך זו, כדי שלעתיד לבוא יהיה גילוי אלוקות ממש בעולם השפל, והחושך יהפוך לאור ממש, כמו שנאמר: "לעת

אותו סדר חל גם על העולם כולו: כדי שהחושך של העולם הזה יהפוך בעתיד לאור ממש, עליו להיכנע תחילה. בזכריה יד, ז מדובר על האור העתידי הזה.

ערב¹⁷ יהיה אור לכך הוצרך להיות תחלה בחינת הכנעת המדבר כו', ועמ"ש ע"פ אלה מסעי בע"א [באופן אחר] **שע"ז יש כח ביד האדם להכניע הגוף שלו כו'.**

ערב יהיה אור", לכן היה צורך שתהיה תחילה בחינת הכנעת המדבר וכו'. וראו מה שנכתב על הפסוק "אלה מסעי" בדרך אחרת: שבאמצעות זאת ניתנת לאדם היכולת להכניע את גופו שלו וכו'.

הכנעת המדבר במהלך המסעות הייתה השלב הראשון. המאמר על "אלה מסעי" מסביר גם מזווית אחרת שהמסעות הללו נותנים לכל אדם את הכוח להכניע את גופו שלו.

6 **וענין הגילוי הזה שיהיה לע"ל** [לעתיד לבוא] **הוא כי הנה באמת הרי קמיה עצמותו ית' אין שום בחי' הסתר והעלם כלל.**

ענין הגילוי הזה שיהיה לעתיד לבוא הוא כך: באמת, לפני עצמותו ית' אין שום בחינה של הסתר והעלם כלל.

הגילוי העתידי לא ישנה דבר בה', משום שלפני עצמותו אין הסתר גם עכשיו. ההסתר קיים רק מצד הנבראים.

כי קמיה כולא כלא חשיכי¹⁸ **ואין שינוי כלל בין קודם שנברא העולם לאחר הבריאה.** **כי גם עתה הוא אחד יחיד ומיוחד**

כי לפניו הכול נחשב כלא כלום, ואין שום שינוי בין קודם שנברא העולם לבין לאחר הבריאה. **גם עכשיו הוא אחד, יחיד ומיוחד,**

הביטוי של הזוהר "לפניו הכול נחשב כלא כלום" פירושו שהעולם אינו משנה כלל את מצבו של ה'. גם לאחר הבריאה הוא אחד, יחיד ומיוחד, בדיוק כפי שהיה קודם לה.

כמו קודם שנבה"ע [שנברא העולם] **מאחר שכל עיקר התהוות הנבראים יש מאין הוא רק מבחי' אותיות הדבור בדבר ה' שמים נעשו.**¹⁹

כמו קודם שנברא העולם, מאחר שכל התהוותם של הנבראים, יש מאין, נובעת רק מבחינת אותיות הדיבור: "בדבר הוי' שמים נעשו".

הסיבה היא שהבריאה, יש מאין, נובעת רק מהדיבור האלוקי: "בדבר הוי' שמים נעשו" (תהלים לג, ו). הדיבור הוא ביטוי חיצוני, ולא העצמות עצמה, ולכן הבריאה באמצעותו אינה משנה בו דבר.

7 ועדי"מ הדבור באדם שהוא בטל וטפל לגבי המחשבה וכלתי תופס מקום כלל וכלל רק אצל השומע הוא שהדבור

לשם המחשה: הדיבור אצל האדם בטל ומשני ביחס למחשבה, ואינו תופס מקום כלל; רק אצל השומע הדיבור

המשל הוא שדיבורו של האדם משני למחשבתו, ואינו מוסיף לו דבר ואינו תופס מקום מבחינתו. רק השומע מקבל את המילים שנאמרו כדבר ממשי.

נתפס ליש ודבר, וכך למעלה בחיי אותיות הדבור ביו"ד מאמרות^{20, 21} לגבי הנבראים מהם יש מאין הם כבחי"ש. אבל לגבי עצמותו ית' הם בטלים כלא.

נתפס כמשהו וכדבר ממשי. כך גם למעלה: אותיות הדיבור שבעשרה מאמרות, ביחס לנבראים שנבראו על ידן יש מאין, הן בבחינת יש; אך ביחס לעצמותו ית' הן בטלות ונחשבות לאין.

כך גם "דיבורו" של ה' — עשרה מאמרות שבהם נברא העולם (אבות ה, א) — הוא "משהו" ממשי רק מנקודת מבטם של הנבראים שנבראו ממנו. ביחס לעצמותו הוא בטל ונחשב לאין.

8 ולכך אע"פ [אף על פי] שמצד בחי' התגלות אותיות הדבור נראה העולם לבחי' יש ודבר לעינינו, אבל אצלו ית' אין הסתר והעלם כלל וע"כ לע"ל [לעתיד לבוא] שיתגלה כבוד ה' שהוא בחי' גילוי עצמיות אלקות

לכן, אף שמצד התגלות אותיות הדיבור העולם נראה לעינינו כמציאות וכדבר בפני עצמו, הרי שאצלו יתברך אין הסתר והעלם כלל. ולכן, לעתיד לבוא, כאשר "יתגלה כבוד הוי", כלומר, תתגלה עצמות האלוקות,

העולם נוצר מאותיות הדיבור האלוקי שהתגלו, ולכן הוא נראה לנו כמציאות נפרדת ועצמאית, אף שמבחינת ה' אין בו שום הסתר. לעתיד לבוא "יתגלה כבוד הוי", כלומר, עצמות האלוקות תתגלה.

אזי ממילא לא יסתיר שום הסתר כלל ויהיה גילוי אלקות גם בעשייה עד שיראו כל בשר²² אפילו בהשגת שכלו הגשמיות. וכדי שיהיה גילוי זה לע"ל [לעתיד לבוא] הוצרך להיות נסיעת המשכן במדבר להכניע אותו כנ"ל:

אז ממילא לא יהיה שום הסתר שיסתיר, והאלוקות תתגלה גם בעולם העשייה, עד שכל בשר יראה, אפילו בשכלו הגשמי. וכדי שתהיה התגלות זו לעתיד לבוא, היה צורך במסעות המשכן במדבר, כדי להכניע אותו, כנזכר לעיל.

אז ההסתר שוב לא יסתיר, והאלוקות תיראה אפילו בעולם העשייה, העולם הנמוך ביותר, באמצעות הבנתו של האדם, שהיא גשמית: "וראו כל בשר". מסעות המשכן, שבאמצעותם הוכנע המדבר, הכינו לכך.

המשכן שבתוך הנשמה

9 ב והנה זה היה ענין נסיעת המשכן בפועל ממש בבחי' עולם וכמ"כ [וכמו כן] הוא גם עכשיו ברוחניות בבחי' נפש.

2. זהו אפוא ענין מסעות המשכן בפועל ממש, בבחינת עולם; וכך הוא גם עכשיו ברוחניות, בבחינת נפש.

סעיף 2 עובר מן המשכן ההיסטורי אל מקבילו הפנימי. מה שהתרחש בפועל במדבר מתרחש כעת ברוחניות, בנפש.

כי יש בחי' משכן בפרט בכל אחד ואחד וכל פרטי הענינים שבו הכל יש בנפש האדם.

כי יש בחינת משכן בפרט אצל כל אחד ואחד, וכל הפרטים שבו מצויים כולם בנפש האדם.

לכל אדם יש משכן משלו, ולכל פרט במשכן יש מקבילה בתוך נפש האדם.

דהנה כתיב ועשו לי מקדש²³ ושכנתי בתוכם וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] בתוכו לא נאמר²⁴ אלא

בתוכם לפי שכאוי"א [שכל אחד ואחד] מישראל צריך לעשות בחי' משכן בנפשו.²⁵

שהרי כתוב: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"; וחכמינו ז"ל אמרו: לא נאמר "בתוכו" אלא "בתוכם", משום שכל אחד ואחד מישראל צריך לעשות בחינת משכן בנפשו.

ההוכחה היא מן הפסוק "ושכנתי בתוכם" (שמות כה, ח): נאמר "בתוכם" ולא "בתוכו", ללמד שכל יהודי צריך להכין מקום לה' בתוך נפשו. בהערות קה"ת מציינים שהדרשה מובאת מראשית חכמה ומהשל"ה, והרבי מסביר שהיא מוסיפה על פשוטו של הפסוק ואינה עוקרת אותו.

10 והיינו להמשיך בחי' גילוי אלקות בנפשו בעבודה שבלב זו תפלה^{26,27} כשיהיה לבבו טהור כמ"ש לב

טהור ברא לי אלקים²⁸ כוי וכמ"ש בר לבב כוי

כלומר, להמשיך גילוי אלקות בנפשו באמצעות "עבודת הלב", שהיא תפילה", כאשר לבו יהיה טהור, כפי שנאמר: "לב טהור ברא לי אלקים" וכו', וכפי שנאמר: "בר לבב" וכו';

הפיכת הנשמה למשכן פירושה להמשיך לתוכה גילוי אלקות באמצעות תפילה, שחכמינו מכנים "עבודת הלב". לשם כך נדרש לב טהור, ככתוב: "לב טהור ברא לי אלקים" (תהילים נא, יב).

דכאשר לבבו טהור מכל סיג²⁹ בלתי לה' לבדו אזי נקרא משכן לשכון בו גילוי אור ה' וכמ"ש נקי כפים ובר לבב כוי

שכן כאשר לבו טהור מכל סיג, ואינו נתון לדבר מלבד ה' לבדו, הוא נקרא משכן, כדי שגילוי אור ה' ישכון בו; וכפי שנאמר: "נקי כפיים ובר לבב" וכו',

לב שאין בו שום תערובת, והוא מסור לה' לבדו, נקרא בעצמו משכן — מקום שבו שוכן אור ה'. תהילים כד מתאר את מי שיזכה לעלות בהר ה': "נקי כפיים ובר לבב".

ישא ברכה³⁰ מאת³¹ ה' דפיי ברכה הוא המשכת גילוי אלקות בנפשו כו' [וזהו ג"כ משארז"ל] מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] טהרה מביאה לידי קדושה^{32,33} עי' [עיי' ברי"ח].

ישא ברכה מאת הוי"ו; פירוש המילה "ברכה" הוא המשכת גילוי אלקות בנפשו וכו'. [וזהו גם מה שאמרו רבותינו ז"ל: "טהרה מביאה לידי קדושה". עיינו בראשית חכמה].

אדם זה ישא ברכה מאת הוי"ו (תהילים כד, ה), ו"ברכה" כאן פירושה המשכת גילוי אלקות בנפש. גם דברי חכמינו "טהרה מביאה לידי קדושה" מלמדים אותו הדבר: לב טהור מביא לכך שהקדושה תשרה בו.

11 ועיי' ידחה ויכניע ג"כ ההסתר של נה"ב [נפש הבהמית] המסתיר ומבדיל ונראה לו העולם לבחיי יש ודבר נפרד והיינו מפני גסות חומר נפשו הבהמית.

ובאמצעות זאת הוא גם ידחה ויכניע את ההסתר של נפש הבהמית, שמסתירה ומפרידה, [ובגללה] העולם נראה לו כמציאות וכדבר נפרד; והדבר נובע מגסות החומר של נפש הבהמית שלו.

ההסתר של נפש הבהמית גורם לעולם להיראות כמציאות עצמאית ונפרדת מה, והוא נובע מגסות טבעה החומרית של נפש הבהמית. תפילה בלב טהור דוחה את ההסתר הזה.

אבל כשלבבו זך וברור יראה בעין שכלו איך שאין מסתיר באמת וכמו שהוא למעלה דקמיי [דקמיה] כלא כו'.

אבל כאשר לבו טהור ומזוכך, הוא יראה בעיני שכלו כיצד באמת אין דבר שמסתיר, כפי שהוא למעלה, ש"לפניו [הכול] כלא" וכו'.

כאשר הלב מזוכך, האדם תופס בעיני שכלו ששום דבר אינו מסתיר באמת את ה', כפי שלמעלה "לפניו הכול כלא".

כי עיי' זכות לבו נמשך גילוי אלקות גם בבחיי ההסתר וההעלם שלא יסתיר, וזהו כמו שהיי' [שהיה] נסיעת המשכן בבחיי מדבר שעיי' הי' [היה] מכניע את המדבר כו'.

כי באמצעות טוהר לבו נמשכת התגלות אלקות גם אל בחינת ההסתר וההעלם, כך שלא יסתירו. וזה דומה למסע המשכן בבחינת מדבר, שבאמצעותו הכניע את המדבר וכו'.

טוהר הלב ממשיך אלקות אל המקומות שבהם יש הסתר, כך שהם שוב אינם מסתירים. זהו המקבילה הפנימית למסע המשכן במדבר ולהכניעתו.

12 וכך הוא בנפש עכשיו הכנעת היצה"ר [היצר הרע] שהוא ג"כ בחי' מדבר שהוא ארץ לא זרועה³⁴ דהיינו המעשים והדבורים והמחשבות אשר לא לה' המה כו'

וכך הוא גם בנפש כיום: הכנעת היצר הרע, שהוא גם בחינת מדבר, "ארץ שלא נזרעה", כלומר המעשים, הדיבורים והמחשבות שאינם לה' וכו'.

בנפש, ה"מדבר" הוא היצר הרע: בדומה ל"ארץ שלא נזרעה" (ירמיהו ב, ב), אין הוא מצמיח דבר שבקדושה. הוא מתבטא במעשים, בדיבורים ובמחשבות שאינם מוקדשים לה'.

וזוהו אשר לא ישב אדם שם^{35,36} פ"י אדם הוא מ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם³⁷ כו' וזוהו [פירוש] "מקום אשר לא ישב אדם שם". אדם הוא מה שנאמר: "ומעל לדמות הכיסא הייתה דמות כמראה אדם" וכו':

ירמיהו (ב, ו) מכנה את המדבר גם "מקום אשר לא ישב אדם שם". כאן "אדם" מתפרש כ"אדם" העליון שראה יחזקאל מעל לדמות הכיסא האלוקי (יחזקאל א, כו), כלומר, נוכחותו הגלויה של ה'.

לא ישב שם כי ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם³⁸ כתיב כמ"ש מזה כד"ה אני לדודי. הוא "לא ישב שם", שכן נאמר: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"; וכפי שמבואר על כך במאמר המתחיל "אני לדודי".

נוכחותו של ה' אינה שורה במדבר הזה, שכן הוא שוכן רק במקום שמכינים לו מקדש: "ושכנתי בתוכם". הטקסט מפנה לביאור המפורט בעניין במאמר המתחיל "אני לדודי".

13 וע"כ צריך להכניע בחינת מדבר זה שהוא היצר הרע והיינו ע"י המשכת גילוי אלקות בנפשו.

לכן צריך להכניע את בחינת המדבר הזאת, שהיא היצר הרע; והדבר נעשה על ידי המשכת גילוי אלקות בנפשו.

כשם שהמשכן הכניע את המדבר, כך על האדם להכניע את היצר הרע שלו, וגם זאת נעשית על ידי המשכת גילוי אלקות בנפשו.

[ובמ"א נתבאר בענין בה"א [בית הלל אומרים] כלה נאה וחסודה³⁹ שלא יהיה ההמשכה לפי ההעלאה אלא אדרבה תחלה יהי [יהיה] ההמשכה מלמעלה למטה

[ובמקום אחר מבואר, בעניין דברי בית הלל: "כלה נאה וחסודה", שההמשכה לא תהיה לפי ההעלאה, אלא אדרבה, תחילה תהיה המשכה מלמעלה למטה;

הקטע שבסוגריים מזכיר ביאור שנאמר במקום אחר על דברי בית הלל בשבח הכלה: "כלה נאה וחסודה", מן התלמוד. שם מוסבר שיש להמשיך את האור האלוקי תחילה מלמעלה, ולא רק בהתאם למידת העלייה של האדם.

דהיינו שהמעשה הטוב יהיה אפילו קודם לסור מרע⁴⁰ בדקות ולא ימתין בועשה טוב עד שיהיה תחלה סור מרע בתכלית.

כלומר, שהמעשה הטוב יבוא אפילו לפני הסור מרע שבדקות, ושלא ימתין בעשה טוב עד שיקדים לכך סור מרע בתכלית.

למעשה, על האדם לעשות מעשים טובים עוד לפני שהסיר כליל כל שמץ דק של רע. אין צורך להשלים את "סור מרע" לפני שמתחילים ב"עשה טוב" (תהלים לד, טו).

14 והיינו משום שעייז ההמשכה שבועשה טוב אזי ממילא יפלו כל החיצונים כי מעט אור דוחה הרבה מן החושך ויבוא לסור מרע בתכלית כו',

הסיבה לכך היא שבאמצעות ההמשכה הנפעלת ב"עשה טוב", כל הכוחות החיצוניים ייפלו מאליהם, שכן מעט אור דוחה הרבה מן החושך; וכך האדם יגיע ל"סור מרע" בשלמות, וכו'.

האור שנמשך באמצעות מעשים טובים גורם לכוחות החיצוניים ליפול מאליהם, שכן מעט אור דוחה הרבה מן החושך. בסופו של דבר הדבר מביא את האדם לסור מרע בשלמות.

ועד"ז הוא ענין מסעות המשכן במדבר שעייז המשכת גילוי אלקות. ממילא נכנעו הקליפות כמ"ש ויהי בנסוע הארון⁴¹ כו' וינוסו משנאיך כו'.

וכך גם בענין מסעות המשכן במדבר: באמצעות המשכת גילוי אלקות, הקליפות נכנעו מאליהן, ככתוב: "ויהי בנסוע הארון" וכו', "וינוסו משנאיך" וכו'.

מסעות המשכן פעלו באותה דרך: כאשר הארון יצא לדרך, אמר משה: "קומה הוי" ויפוצו אויביך וינוסו משנאיך מפניך" (במדבר 10:35). גילוי האלקות גרם לקליפות לנוס בלי מאבק.

וכך בחי' זו בנפש שעייז המשכת אלקות מלמעלה למטה במעשה הטוב ובעסק התורה ותפלה אזי ממילא יכנע גשמיות הגוף ונה"ב [ונפש הבהמית] כו'.

וכך גם בחינה זו בנפש: באמצעות המשכת אלקות מלמעלה למטה, במעשה טוב ובעיסוק בתורה וכתפילה, הגשמיות של הגוף ושל נפש הבהמית תיכנע מאליה וכו'.

גם בנפש, המשכת האלקות למטה באמצעות מעשים טובים, לימוד תורה ותפילה מכניעה מאליה את גשמיות הגוף ואת נפש הבהמית.

הקרשים העומדים והיריעות

15 והנה במשכן היו ג' דברים קרשי המשכן ויריעות המשכן והכלים היינו ארון ומנורה ומזבח כו'.

והנה במשכן היו שלושה דברים: קרשי המשכן, יריעות המשכן והכלים, כלומר הארון, המנורה והמזבח וכו'.

במשכן היו שלושה מרכיבים: הקרשים הניצבים שיצרו את קירותיו, היריעות שנפרשו על גביהם, והכלים, כגון הארון, המנורה והמזבח. המאמר יקביל כל אחד מהם למדרגה בעבודת ה' ולמשפחת לויים אחת.

והנה תחלה י"ל [יש לומר] ענין הקרשים⁴² שנק' עצי שטים עומדים⁴³ שהם ע"ד שהמלאכים נק' עומדים,⁴⁴ כמ"ש

תחילה יש לבאר את ענין הקרשים, שנקראים "עצי שטים עומדים"; הדבר דומה לכך שהמלאכים נקראים "עומדים", כמו שכתוב,

הקרשים נקראים "עצי שטים עומדים" (שמות כו, טו), ואדמו"ר הזקן קושר זאת למלאכים, הנקראים "עומדים". מאמר קודם בפרשת בחוקתי מסביר שהם נקראים כך משום שכל אחד מהם נשאר קבוע במדרגתו.

שרפים עומדים⁴⁵ וכמ"ש במדרש שיר ה שירים רבה סוף פסוק צאינה וראינה למעלה שרפים עומדים אף למטה עצי שטים עומדים,⁴⁶ ופי' שרפים עומדים היינו

"שרפים עומדים"; וכמו שכתוב במדרש שיר השירים רבה, בסוף [הפירוש על] הפסוק "צאינה וראינה": למעלה "שרפים עומדים", ואף למטה "עצי שטים עומדים". ופירוש "שרפים עומדים" הוא

ישעיהו ראה "שרפים עומדים" מעל ה' (ישעיהו ו, ב), והמדרש מקביל בין שני הדברים: למעלה השרפים עומדים, ולמטה קרשי השיטים עומדים. כעת אדמו"ר הזקן מסביר מה פירוש עמידתם של המלאכים.

כמאמר ואשר משרתיו כולם עומדים ברום עולם ומשמיעים בראה כו' (ועיין בזהר תרומה דף קס"ט ע"א ודק"ע ע"א).

כמאמר: "ואשר משרתיו כולם עומדים ברום עולם ומשמיעים בראה" וכו' (וראו בזהר, תרומה, דף קס"ט ע"א ודף ק"ע ע"א).

העמידה הזאת מתוארת בברכה שלפני קריאת שמע של שחרית: משרתי ה' "כולם עומדים ברום עולם ומשמיעים בראה". הסוגריים מפנים את הקורא לזוהר על פרשת תרומה.

והענין הוא כי אין עמידה אלא שתיקה⁴⁷ ופי' שתיקה היינו בחי' ביטול העצמות מכל וכל,

והענין הוא שעמידה אינה אלא שתיקה; ופירוש השתיקה הוא בחינת ביטול גמור של עצם מציאותו,

חז"ל מלמדים ש"עמידה" פירושה שתיקה (סוטה לט ע"א). בפנימיות, השתיקה היא ביטול גמור של עצם מציאותו.

והיינו בחיי ביטול הרצון שלא יהא לאדם רצון אחר זולת הרצון לה' אחד וכמ"ש ועמך לא חפצתי⁴⁸ כו'.^{49, 50}

כלומר, בחינת ביטול הרצון: שלא יהיה לאדם רצון אחר מלבד הרצון לה' אחד, וכמו שכתוב: "ועמך לא חפצתי" וכו'.

בפועל, מדובר בביטול הרצון הפרטי, כך שהאדם אינו רוצה דבר מלבד ה', ככתוב: "ועמך לא חפצתי" (תהלים עג, כה).

16 וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] **בטל רצונך**^{51, 52} **כו' [עיין] באגה"ק** [באגרת הקודש] **ד"ה להשכילך בינה]**^{53, 54} **והטעם שנק' בחי' זו עמידה הוא**

וכמאמר חז"ל: "בטל רצונך" וכו' [ראו באגרת הקודש, בקטע הפותח במילים "להשכילך בינה"]. והטעם לכך שמדרגה זו נקראת "עמידה" הוא

ביטול הרצון הוא דברי המשנה: "בטל רצונך מפני רצוני" (אבות ב, ד), והעניין נדון באגרת הקודש שבתניא, אגרת יא. כעת מסביר אדמו"ר הזקן מדוע מצב זה נקרא "עמידה".

כי הנה כשיש לו האהבה והדביקות בה' זהו בחי' מהלך וכמ"ש באברהם הלך ונסוע^{55, 56} **כו'.**

שכאשר יש לו אהבה ודבקות בה', הרי זו בחינת הילוך; וכמו שנאמר אצל אברהם: "הלך ונסוע" וכו'.

אהבת ה' והדבקות בו הן תנועה, "הליכה" לקראתו, כפי שאברהם הלך "הלך ונסוע" (בראשית יב, ט).

אך קודם שיגיע לבחי' הילוך ואהבה זו צ"ל תחלה בחי' עמידה זאת היינו לעמוד ולשתוק אך לפני שיגיע לבחינת הילוך ואהבה זו, עליו להגיע תחילה לבחינת עמידה זו, כלומר, לעמוד ולשתוק לפני שאפשר ללכת מתוך אהבה, צריך תחילה לעמוד: לעצור ולהשתתק.

מן התפשטות והילוך שבלעומת זה, והן הרצונות זרות שהאדם רוצה וחפץ ומשתוקק לדברים זרים זהו נק' ג"כ הילוך ע"ד מ"ש ויבא הלך⁵⁷ **לאיש העשיר**⁵⁸

מההתפשטות וההילוך של הצד שכנגד הקדושה; אלה הם הרצונות הזרים, שבהם האדם רוצה, חפץ ומשתוקק לדברים זרים. גם זה נקרא הילוך, על דרך הכתוב: "ויבא הלך לאיש העשיר"

העמידה היא הימנעות מן ההילוך של הצד שכנגד הקדושה — הרצונות הזרים שבאמצעותם האדם משתוקק לדברים שאינם שייכים לקדושה. גם לכך קורא הכתוב הילוך, כמו במשל על "הלך" שבא אל האיש העשיר.

(בש"ב [בשל בינונים] י"ב ד') שהוא ההילוך דלעומת זה וזהו הלך שהולך ומתחזק שמתחלה הוא כאורח כו' ע"ש בפרש"י [בפירוש רש"י / בפירוש רש"י].

(שמואל ב' יב, ד), והוא ההילוך של הצד שכנגד הקדושה. וזהו "הלך": מי שהולך ומתחזק; בתחילה הוא כאורח וכו'. ראו שם בפירוש רש"י.

במשל של נתן, ההלך הוא היצר הרע. רש"י מסביר שם שהוא נקרא תחילה הלך, אחר כך אורח, ולבסוף בעל הבית, משום שהוא הולך ומתחזק.

וצ"ל משלחי רגל השור והחמור^{59,60} דהיינו למנוע הילוך של היצה"ר [היצר הרע] (כדאיתא בגמרא פ"ק [פרק קמא] דע"ז דף⁶¹ ה' ע"ב ובפרש"י [ובפירוש רש"י / ובפירוש רש"י] שם ועיין זח"ב [זהר חלק ב'] שמות ד"ה סע"ב [סוף עמוד ב]⁶² בשלח דס"ד סע"ב [סוף עמוד ב] ובהרמ"ז [ובהרב משה זכות] ר"פ מקץ).

וצריך להיות מ"משלחי רגל השור והחמור", כלומר, למנוע את הילוכו של היצר הרע (כמובא בגמרא, בפרק הראשון של עבודה זרה, דף ה' ע"ב, ובפירוש רש"י שם; וראו זוהר, חלק ב, שמות, דף ה, סוף ע"ב; בשלח, דף ס"ד, סוף ע"ב; ובהרמ"ז, תחילת פרשת מקץ).

הגמרא דורשת את הביטוי "משלחי רגל השור והחמור" (ישעיהו לב, כ) על אנשים שהיצר הרע שלהם מסור בידיהם. כאן הכוונה היא לעצור את הילוכו של היצר הרע.

וכדי שיתהפך מהילוך זה להיות ההילוך באלקות הוא ע"י שיבא תחלה לבחינת עמידה והוא בחי' ביטול רצון [וכנ"ל שע"י אתכפיא הוא הדרך לבוא לבחי' אתהפכא כו' ועמ"ש בד"ה קחו מאתכם תרומה. בפי' ויקהל]^{63,64}.

וכדי שהוא יתהפך מהילוך זה להילוך באלקות, הדבר נעשה על ידי שיבוא תחילה לבחינת עמידה, שהיא בחינת ביטול הרצון [וכנזכר לעיל, שעל ידי אתכפיא היא הדרך להגיע לבחינת אתהפכא וכו'; וראו מה שכתוב במאמר הפותח במילים "קחו מאתכם תרומה", בפרשת ויקהל].

כדי להפוך את ההילוך הזה להילוך באלקות, האדם צריך להגיע תחילה לעמידה, שהיא ביטול הרצון. זהו אותו כלל שהובא לעיל: אתכפיא היא הדרך להגיע לבחינת אתהפכא.

17 וזה היה ענין קרשים עומדים ועמידה וביטול רצון זה נמשך ע"י יראה וזהו כולם עומדים⁶⁵ ברום עולם ומשמיעים ביראה.

וזהו ענין הקרשים העומדים. עמידה זו וביטול הרצון נמשכים באמצעות יראה; וזהו [פירוש] "כולם עומדים ברום עולם ומשמיעים ביראה".

הקרשים העומדים מבטאים את ביטול הרצון, והוא בא באמצעות יראה, כפי שהמלאכים "עומדים... ומשמיעים ביראה".

וזה היה ענין עבודת בני מררי נושאי הקרשים שכדי לבוא לבחי' יראה ועמידה זו זהו ע"י המרירות בהיותו ממארי דחושבנא על ימי חלדו אשר רובם ככולם בחושך ילך כו'

וזהו ענין עבודתם של בני מררי, נושאי הקרשים: כדי להגיע לדרגת יראה ועמידה זו, הדבר נעשה באמצעות מרירות, כאשר האדם הוא מ"מארי דחושבנא" על ימי חייו, שרובם ככולם "בחושך ילך" וכו';

משפחת מררי, שנשאה את הקרשים, מבטאת את הדרך אל יראה זו: מרירות, כשמו של מררי. האדם נעשה מ"מארי דחושבנא", העורכים חשבון נפש כן על כך שרוב ימיהם עברו בחושך רוחני.

ועי' מעורר רחמים רבים שיוכל לבוא לבחינת בטל רצונך וכמ"ש מזה ע"פ קול דודי⁶⁶ בענין על מצות ומרורים⁶⁷ כו' ע"ש,

ועל ידי כך הוא מעורר רחמים רבים, כדי שיוכל להגיע לדרגת "בטל רצונך"; וכפי שנכתב על כך בפירוש הפסוק "קול דודי", בענין "על מצות ומרורים" וכו'; עיינו שם.

מרירות זו מעוררת רחמים רבים מלמעלה, ומאפשרת לאדם להגיע ל"בטל רצונך". כאן מפנה המאמר לדיון ב"מצות ומרורים" שבמאמר על "קול דודי".

והנה מזה נמשך אח"כ לבא למדרגת האהבה והרצון לה' בבחי' כלות הנפש וזהו ענין היריעות תכלת וארגמן⁶⁸ כו'

והנה, מכך נמשך האדם לאחר מכן לבוא למדרגת האהבה והרצון לה', בבחינת כלות הנפש; וזהו ענין היריעות של תכלת וארגמן וכו',

מן היראה נמשך האדם לאחר מכן לאהבה ולרצון לה', עד לכלות הנפש מתוך געגועים. אהבה זו מסומלת ביריעות המשכן, שנארגו מ"תכלת וארגמן".

כי תכלת הוא לשון כליון כלה שארי ולבבי⁶⁹ ועמ"ש מענין כלה שארי בד"ה שיר השירים⁷⁰.

כי תכלת היא לשון כליון, ככתוב: "כלה שארי ולבבי". ועיינו במה שנכתב על ענין "כלה שארי" במאמר המתחיל "שיר השירים".

תכלת קשורה לכליון, כדברי הפסוק "כלה שארי ולבבי" (תהלים עג, כו), המתאר געגועים של הנפש עד כלות. המאמר על "שיר השירים" מבאר משמעות זו.

18 והוא החופה על הקרשים שהוא בחי' הביטול רצון הנ"ל. והוא ג"כ כדמיון שיש באדם עצמות ויש בשר וגידים⁷¹ החופפים עליהם.

וזו החופה הפרושה מעל הקרשים, שהם בחינת ביטול הרצון שהוזכרה לעיל. הדבר דומה גם למבנה הגוף: יש בו עצמות, ועליהן חופפים הבשר והגידים.

היריעות, שהן בחינת אהבה, פרושות מעל הקרשים, שהם בחינת ביטול הרצון. גוף האדם מקביל לכך: העצמות נמצאות מתחת, והבשר והגידים מכסים עליהן.

ובחיי העצמות זהו היסוד⁷² שעליהם נבנה הבשר והגידין והוא בחיי כל עצמותי תאמרנה⁷³ ה' מי כמוך כו', בחיי ביטול רצון וזה צ"ל באדם כל היום

העצמות הן היסוד שעליו בנויים הבשר והגידים. זו בחינת "כל עצמותי תאמרנה, הוי, מי כמוך" וגוי — בחינת ביטול הרצון. מצב זה צריך להתקיים באדם כל היום;

העצמות הן היסוד שעליו בנויים הבשר והגידים, והן מקבילות לפסוק "כל עצמותי תאמרנה, הוי, מי כמוך" (תהלים לה, י) — לביטול הרצון. מצב זה צריך להיות נוכח באדם כל היום.

ומזה יבא אח"כ לבחי' בשר וגידים הוא בחי' אהבה [כי בשר הוא יסוד האש⁷⁴ וגידים בחי' דם ורוח] וזהו עבודת בני גרשון:

ומכך יבוא אחר כך לבחינת הבשר והגידים, שהיא בחינת אהבה [שהרי הבשר הוא יסוד האש, והגידים הם בחינת הדם והרוח]. וזוהי עבודת בני גרשון.

על יסוד זה יוכל להגיע אחר כך לאהבה, שהיא בחינת "בשר וגידים": הבשר מקביל ליסוד האש, והגידים — לדם ולרוח. אהבה זו היא עבודתם של בני גרשון, שנשאו את היריעות.

קטע 5 • 191-27

בתפילה: יראה, אהבה ושש המדות

19 ג והנה בעבודת ה' בתפלה בחי' ביטול רצון הנ"ל צ"ל ע"י התעוררות יראה תתאה בפסוד"ז [בפסוקי

דזמרה] וברכת יוצר אור⁷⁵ בסיפורו מיראת

3. בעבודת ה' שבתפילה, הביטול של הרצון שהוזכר לעיל צריך לבוא באמצעות התעוררות של יראה תחתונה בפסוקי דזמרה ובברכת "יוצר אור", שבה מתארים את היראה

סעיף ג' מיישם זאת בעבודת התפילה. ביטול הרצון בא באמצעות יראה תחתונה, המתעוררת בפסוקי דזמרה ובברכת "יוצר אור", המתארת כיצד המלאכים עומדים ביראה ובביטול.

וביטול המלאכים, ולבוא לבחי' הילוך ואהבה הוא ע"י התכוננות באמרו אהבת עולם כו' שמע ישראל⁷⁶ כו' שהוא בחי' היכל האהבה פי' שמע ל' [לשון] הבנה⁷⁷ כידוע.

והביטול של המלאכים; ואילו ההגעה לבחינת הילוך ואהבה היא באמצעות התכוננות, באמירת "אהבת עולם" וכו', "שמע ישראל" וכו', שעניינה בחינת היכל האהבה. פירוש המילה "שמע" הוא לשון הבנה, כידוע.

ה"הילוך" של האהבה בא באמצעות התכוננות בברכת "אהבת עולם" ובקריאת שמע, המתאימה להיכל האהבה. "שמע" פירושו גם "הבין", ולכן אמירתה דורשת התכוננות.

20 והוא ענין ההתבוננות בגדולת ה' איך שכל העולמות כולם גי'ע [גן עדן] עליון ותחתון וגם מה שעתידי להיות באלף השביעי⁷⁸ לעתיד לבוא וגם עד נ' אלפים יובלות⁷⁹ כולם עלו במחשבה א' לבד קמ"י [קמיה] עצמותו ית'

וזהו ענין ההתבוננות בגדולת ה': שכל העולמות כולם — גן עדן העליון והתחתון, וגם מה שעתידי להיות באלף השביעי, לעתיד לבוא, ואף עד חמישים אלף יובלות — כולם עלו במחשבה אחת בלבד לפני עצמותו יתברך;

ההתבוננות היא בגדולת ה': כל העולמות, גן עדן התחתון והעליון, האלף השביעי שלעתיד לבוא, ואפילו חמישים אלף היובלות — כולם עלו לפניו במחשבה אחת. כל מה שיהיה אי פעם אינו אלא מחשבה אחת עבורו.

וכמאמר צופה ומביט עד סוף כל הדורות⁸⁰ והבטה זאת במחשבה א' היא לבד כמ"ש בזהר ובמדרש⁸¹ דבמחשבה א' ברא הקב"ה כל העולמות.

וכמאמר: "צופה ומביט עד סוף כל הדורות"; והבטה זו היא במחשבה אחת בלבד, כפי שנכתב בזהר ובמדרש, שבמחשבה אחת ברא הקדוש ברוך הוא את כל העולמות.

זהו תוכן דברי תפילת ראש השנה, שה' "צופה ומביט עד סוף כל הדורות": מבטו הוא מחשבה אחת בלבד. כך נאמר גם בזהר ובמדרש, שבמחשבה אחת ברא הקדוש ברוך הוא את כל העולמות.

21 ועד"מ המחשבה באדם התחתון שאינה רק בחי' לכוש לבד לנפש וכ"ש [וכל שכן] למעלה כי לא מחשבותי מחשבותיכם⁸² כתיב [ועמ"ש בזה בד"ה רני ושמחי⁸³ בת ב'פ' מקץ].

למשל, המחשבה אצל האדם התחתון אינה אלא בחינה של לכוש לנפש, וכל שכן למעלה, שהרי נאמר: "כי לא מחשבותי מחשבותיכם". [ועיינו במה שנכתב על כך במאמר המתחיל "רני ושמחי בת", בפרשת מקץ.]

גם אצל האדם, המחשבה היא רק לכוש, כיטוי חיצוני של הנפש; וכל שכן למעלה, שם נאמר: "כי לא מחשבותי מחשבותיכם" (ישעיהו נה, ח). לכן "מחשבותי" של ה' על בריאת העולמות אינה אלא לכוש עבורו.

וזהו ה' מלך גאות לבש⁸⁴ דהיינו מה שעלה במחשבה לפניו להאציל ולברוא העולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] בכדי שיהיה הוא ית' מלך על עם הנה מחשבה זו הוא מה שנתלבש בלבוש.

וזהו [פירוש] "הוי' מלך גאות לבש": כלומר, מה שעלה במחשבה לפניו להאציל ולברוא את העולמות אצילות, בריאה, יצירה ועשיה, כדי שהוא יתברך יהיה מלך על עם — מחשבה זו היא לכוש שהתלבש בו.

כך מתפרש הפסוק "הוי' מלך גאות לבש" (תהילים צג, א). מחשבתו של ה' לברוא את ארבעת העולמות, כדי שיהיה מלך על עם, היא לכוש שהוא עוטה, ולא עצמותו.

שאִינוּ כְּמוֹ הַרְצוֹן וְהַמַּחֲשָׁבָה בַּמֶּלֶךְ בִּיּוֹ [בשר ודם] שְׂרוּצָה לַמֶּלֶךְ עַל עֲבָדָיו שֶׁעֲבָדוּם הֵם מֵהוּת וְדָבָר גַּם בְּזוּלַת מַלְכוּתוֹ עֲלֵיהֶם עֵיכָּ שִׁיךְ רָצוֹן לַמֶּלֶךְ לַמֶּלֶךְ עֲלֵיהֶם.

אֵין זֶה דּוּמָה לַרָצוֹן וְלַמַּחֲשָׁבָה אֲצֵל מֶלֶךְ בָּשָׂר וְדָם, שְׂרוּצָה לַמֶּלֶךְ עַל עֲבָדָיו: עֲבָדָיו הֵם יִשׁוּת וְדָבָר גַּם בְּלִי מַלְכוּתוֹ עֲלֵיהֶם, וְלִכֵּן שִׁיךְ אֲצֵל הַמֶּלֶךְ רָצוֹן לַמֶּלֶךְ עֲלֵיהֶם.

רָצוֹנוֹ שֶׁל מֶלֶךְ בָּשָׂר וְדָם לְשִׁלוּט טַבְעִי, מִשּׁוֹם שְׁנֵתִינִי קִימִים בְּנִפְרָד מִשְׁלֹטוֹנוֹ. לִכֵּן לַרָצוֹן לַמֶּלֶךְ עֲלֵיהֶם יֵשׁ מִשְׁמָעוֹת מִמִּשְׁתֵּי עֲבוּרָו.

מִשָּׂאֵיכָּ לַמַּעֲלָה שֶׁהָעוֹלָמוֹת כּוֹלֵם מִתְהוּוִים יֵשׁ מֵאֵין מִמֶּנּוּ יֵת' עֵי רָצוֹן זֶה אֵיכָּ כְּדֵי שִׁיחִיהָ רָצוֹן זֶה לַמֶּלֶךְ עֲלֵיהֶם הוּא רַק עֵי־ד בַּחֲיִי לְבוֹשׁ שִׁמְתִּלְבַּשׁ בְּרָצוֹן וּמַחֲשָׁבָה זֶה.

אֲבָל לַמַּעֲלָה, כָּל הָעוֹלָמוֹת מִתְהוּוִים מִמֶּנּוּ יֵתְבָרֵךְ יֵשׁ מֵאֵין בְּאִמְצָעוֹת רָצוֹן זֶה. אִם כֵּן, כְּדֵי שִׁיחִיהָ רָצוֹן לַמֶּלֶךְ עֲלֵיהֶם, אֵין זֶה אֵלָּא בְּחִינַת לְבוֹשׁ, שֶׁהוּא מִתְלַבֵּשׁ בְּרָצוֹן וּבַמַּחֲשָׁבָה אֵלָּה.

אֲבָל לַמַּעֲלָה, הָעוֹלָמוֹת מִתְהוּוִים יֵשׁ מֵאֵין רַק בְּאִמְצָעוֹת הַרָצוֹן הַזֶּה עֲצֻמוֹ. לִכֵּן רָצוֹן לַמֶּלֶךְ עַל נִבְרָאִים שֶׁמִּצִּיאוֹתָם תְּלוּיָהּ רַק בְּרָצוֹן הַזֶּה יִכּוֹל לִהְיוֹת רַק לְבוֹשׁ שֶׁהִי עוֹטָה.

22 וְלִכְךָ אָמַר ה' מֶלֶךְ גְּאוֹת לְבָשׁ⁸⁵ דִּהְיִינוּ שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה עֲלִיוֹנָה שֶׁעֲלָתָה לִפְנֵינוּ אֲנָא אִמְלוֹךְ⁸⁶ הוּא רַק בַּחֲיִי לְבוֹשׁ בְּלִבְדָּ.

לִכֵּן נֹאמַר: "הִי מֶלֶךְ, גְּאוֹת לְבָשׁ" — כְּלוֹמֵר, הַמַּחֲשָׁבָה הָעֲלִיוֹנָה שֶׁעֲלָתָה לִפְנֵינוּ, "אֲנָא אִמְלוֹךְ", הִיא רַק בְּחִינַת לְבוֹשׁ.

הַפְּסוֹק אֹמֵר "גְּאוֹת לְבָשׁ" כְּדֵי לְלַמֵּד שֶׁהַמַּחֲשָׁבָה הָעֲלִיוֹנָה "אֲנָא אִמְלוֹךְ" אֵינָה אֵלָּא לְבוֹשׁ.

וְזֶהוּ יִבְיָאוּ לְבוֹשׁ מַלְכוּת⁸⁷ אֲשֶׁר לְבָשׁ בּוֹ הַמֶּלֶךְ שֶׁהַמַּלְכוּת הוּא רַק בַּחֲיִי לְבוֹשׁ בְּלִבְדָּ. [אֲךָ יִבְיָאוּ לְבוֹשׁ מַלְכוּת כְּתִיב דְּבִאֲתַעְדֵּלִית [דְּבִאֲתַעְרוּתָא דְּלִתְתָּא] תְּלִיא מִלִּתָּא לְהַמְשִׁיךְ רָצוֹנוֹ יֵת' בְּמַחֲשָׁבָה זֶה וְהִינּוּ עֵי־קִיּוֹם הַתּוֹמָ"צ [הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת].

וְזֶהוּ [הַפִּירוּשׁ שֶׁל] "יִבְיָאוּ לְבוֹשׁ מַלְכוּת אֲשֶׁר לְבָשׁ בּוֹ הַמֶּלֶךְ": הַמַּלְכוּת אֵינָה אֵלָּא בְּחִינַת לְבוֹשׁ בְּלִבְדָּ. [אֲבָל נֹאמַר "יִבְיָאוּ לְבוֹשׁ מַלְכוּת", מִפְּנֵי שֶׁהַדָּבָר תְּלוּי בְּאֲתַעְרוּתָא דְּלִתְתָּא, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ אֶת רָצוֹנוֹ יֵת' בְּמַחֲשָׁבָה זֶה; וְהִינּוּ עַל יְדֵי קִיּוֹם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת].

גַּם דְּבָרֵי אֶסְתֵּר "יִבְיָאוּ לְבוֹשׁ מַלְכוּת אֲשֶׁר לְבָשׁ בּוֹ הַמֶּלֶךְ" (אֶסְתֵּר ו', ח) מֵרָאִים שֶׁהַמַּלְכוּת הִיא רַק לְבוֹשׁ. מִכִּיוּן שֶׁנֹּאמַר "יִבְיָאוּ", הַלְבוֹשׁ תְּלוּי בְּמָה שֶׁנַּעֲשֶׂה מִלְמַטָּה: בְּאִמְצָעוֹת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת אֲנִי מִמְשִׁיכִים אֶת רָצוֹנוֹ שֶׁל הַקִּבְ"ה אֶל הַמַּחֲשָׁבָה הַזֹּאת עַל מְלוּכָהּ.

23 וזהו ענין המשכן ושכנתי בתוכם וזהו ענין הפעם ילוה אישי אלי⁸⁸ כוי היינו המשכת אור א"ס להיות נמשך בבחי' מחשבה זו כמשי"ת [כמו שיתבאר] לקמן], וזהו ההתבוננות בשמע ישראל⁸⁹ ה' אלקינו.

וזהו ענין המשכן, "ושכנתי בתוכם"; וזהו ענין "הפעם ילוה אישי אלי" וכו': היינו, המשכת אור אין סוף, שיימשך בבחינת מחשבה זו, כפי שיתבאר בהמשך. וזהו תוכן ההתבוננות ב"שמע ישראל ה' אלקינו".

המשכן, "ושכנתי בתוכם", הוא המשכת אור אין סוף לתוך לבוש המחשבה הזה, ודברי לאה "הפעם ילוה אישי אלי" (בראשית כט, לד) מבטאים את אותו חיבור. כתפילה, זהו תוכן ההתבוננות ב"שמע ישראל ה' אלקינו".

פ"י שהוא מתלבש במחשבה זו. וזהו אלקינו בחי' צמצום ואח"כ אומרים בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] שמברכים וממשיכים בחי' מל' גם בעולמות ביי"ע.

כלומר, שהוא מתלבש במחשבה זו. וזהו "אלקינו" — בחינת הצמצום. ואחר כך אומרים "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", שכן מברכים וממשיכים את בחינת מלכות גם בעולמות בריאה, יצירה ועשיה.

הוי', הווייתו האינסופית של ה', מתלבש במחשבה זו, ו"אלקינו" הוא הצמצום המאפשר זאת. לאחר מכן, "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" ממשיך את מלכותו לעולמות התחתונים בריאה, יצירה ועשיה.

(ועמ"ש סד"ה ביום השמיני שלח).^{90,91} ומהתבוננות זו נולד ונמשך בחי' ואהבת והאהבה הוא ענין היריעות

דרך כלל כמשי"ת [כמו שיתבאר]

(וראה מה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "ביום השמיני שלח [את העם]"). ומהתבוננות זו נולדת ונמשכת בחינת "ואהבת"; והאהבה היא ענין היריעות בכללות, כפי שיתבאר;

ההערה שבסוגריים מפנה למאמר על "ביום השמיני שלח את העם", שלפי הצעתה של הערת קה"ת הוא אולי מאמר לשמיני עצרת. מהתבוננות זו נולדת אהבת "ואהבת", ובכללות אהבה זו מקבילה ליריעות המשכן.

אבל דרך פרט הן ששה מדות כמ"ש במלאכים בשתים יכסה פניו⁹² כוי ובשתים יעופף דהיינו רצוא ושוב.⁹³

אך בפרט הן שש מדות, ככתוב על המלאכים: "בשתים יכסה פניו וכו", "ובשתים יעופף", כלומר רצוא ושוב.

בפרט, לאהבה יש שישה היבטים — שש המדות — בדומה לשש כנפי השרפים (ישעיהו ו, ב). מעופם הוא "רצוא ושוב" (יחזקאל א, יד): כמיהה כלפי מעלה ולאחריה חזרה למטה.

24 ולכך שם מ"ב יש בו⁹⁴ ז' פסוקים ובכל א' ששה תיבות וז"ש [וזהו שכתוב] ביריעות שש וארגמן⁹⁵ כוי

לכן שם מ"ב [אותיות] מורכב משבעה פסוקים, ובכל אחד מהם שש מילים. וזהו [פירוש] הכתוב על היריעות: "שש וארגמן" וכו'.

שם מ"ב הוא תפילת "אנא בכוח": שבע שורות, שבכל אחת מהן שש מילים, כנגד שש המדות. היריעות נעשו משש, מילה שפירושה פשתן משובח, אך היא פירושה גם שש.

שית גוונין ומכסה עורות תחשים^{96,97} שתרגומו ססגונא⁹⁸ וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] [פ"ב] [פרק ב'] דשבת דכ"ח] ששש בגוונין הרבה היינו ששה מדות הנ"ל [ועמ"ש בענין רצוא ושוב בפסוק וקבל היהודים⁹⁹ כו'].

"שישה צבעים". וכן מכסה עורות התחשים, שהתרגום מתרגם "ססגונא", וחז"ל אמרו [בפרק ב' דשבת, דף כ"ח] שהוא שש בגוונים רבים — כלומר, שש המדות שנזכרו לעיל. [ועיינו במה שנכתב בענין רצוא ושוב על הפסוק "וקבל היהודים" וכו'].

"שישה צבעים" ועורות התחשים רומזים לאותן שש מדות: התרגום מכנה את התחש "ססגונא", והתלמוד מסביר שהוא "שש בגוונים רבים" (שבת כ"ח ע"א). ההפניה שבסוגריים היא לתורה אור על "וקבל היהודים", בענין רצוא ושוב.

25 וענין רצוא ושוב באדם הרצוא הוא האהבה והשוב הוא המשכת אור א"ס ב"ה ע"י מצות מעשיות שהן רמ"ח אברין דמלכא

ענין רצוא ושוב באדם הוא כך: הרצוא הוא האהבה, והשוב הוא המשכת אור אין סוף, ברוך הוא, באמצעות המצוות המעשיות, שהן "רמ"ח איברין דמלכא",

באדם, רצוא הוא אהבת הנשמה וכמיהתה כלפי מעלה, ושוב הוא המשכת אור אין סוף למטה באמצעות המצוות המעשיות. המצוות נקראות "רמ"ח איברין דמלכא" — איבריו של המלך.

כמו האבר שהוא כלי לגילוי האור והחיות כו' וע"י המשכה זו שהאדם ממשיך עליו גילוי השראת אור א"ס ב"ה ע"י המצוות

כמו שאיבר הוא כלי לגילוי האור והחיות וכו'. ובאמצעות המשכה זו, שבה האדם ממשיך עליו את גילוי השראת אור אין סוף, ברוך הוא, באמצעות המצוות,

כשם שאיבר הוא הכלי שבאמצעותו מתגלה חיות הנשמה, כך כל מצווה היא כלי לאור ה'. בעשיית המצוות האדם ממשיך עליו את השראת אור אין סוף.

כמאמר אשר קדשנו במצותיו הנה עייז חוזר ומתעורר אה"ר [אהבה רבה] בנפש האדם [עי' [עיי' מ"ש בפסוק ראשי המטות]¹⁰⁰ וזהו משכני אחריו נרוצה.¹⁰¹

כמאמר "אשר קדשנו במצותיו", הנה באמצעות כך מתעוררת מחדש בנפש האדם אהבה רבה [ראו מה שכתוב על הפסוק "ראשי המטות"], וזהו "משכני אחריו נרוצה".

זהו פירוש הברכה "אשר קדשנו במצותיו". ההמשכה מעוררת מחדש אהבה רבה בנפש, ככתוב "משכני אחריו נרוצה" (שיר השירים א, ד): תחילה ה' מושך, ואחר כך הנשמה רצה.

26 וכתוב אהבת עולם אהבתך¹⁰² ע"כ משכתיך חסד וגוי. ונמצא יש רצוא אחר השוב ושוב אחר הרצוא,

והכתוב: "באהבה נצחית אהבתי אותך, ולכן משכתי אותך בחסד" וגוי. נמצא שיש ריצה לאחר השיבה, ושיבה לאחר הריצה.

הפסוק בירמיהו ל"א, ב', "באהבה נצחית אהבתי אותך, ולכן משכתי אותך בחסד", מלמד שהאהבה הנמשכת מלמעלה מושכת בתורה את הנשמה. כך הריצה והשיבה באות זו אחר זו במחזוריות רצופה.

וזהו ענין בני גרשון שנשא¹⁰³ היריעות¹⁰⁴ היינו המשכת אה"ר [אהבה רבה] הנמשך ע"י קיום המצות באהבת עולם שהוא הרצוא שקודם השוב כו'.

וזה ענינם של בני גרשון, שנשא את היריעות: המשכת אהבה רבה, הנמשכת באמצעות קיום המצוות אל אהבת עולם, שהיא הריצה שקודמת לשיבה, וכו'.

בני גרשון נשא את היריעות (במדבר ג', כ"ה-כ"ו), המסמלות את האהבה רבה הנמשכת באמצעות קיום המצוות אל אהבת עולם. אהבת עולם זו היא ה"ריצה" שקודמת ל"שיבה".

27 וגם היריעות הם מקיפים כמו שהמצות הם לבושים לנפש.^{105.106} נמצא עבודת בני מררי נושאי

הקרשים¹⁰⁷ שהן בחי' עצי שטים עומדים זהו יראה תתאה שממנה נמשך בחי' העמידה וביטול רצון.

גם היריעות הן אורות מקיפים, כשם שהמצוות הן לבושים לנפש. נמצא שעבודתם של בני מררי, נושאי הקרשים, שהם בחינת "עצי שטים עומדים", היא יראה תחתונה, שממנה נמשכות בחינת העמידה וביטול הרצון.

גם היריעות הן אורות מקיפים, כשם שהמצוות הן "לבושים" לנפש, כפי שמלמד עץ חיים. לסיכום: הקרשים של מררי, "עצי שטים עומדים", הם יראה תחתונה, המקור לעמידה ולביטול הרצון.

קטע 6 • 281

קחת, תורה ויראה עילאה

28 ואח"כ בחי' בני גרשון נושאי היריעות היינו התחברות ב' בחי' אהבה אהבת עולם ואהבה רבה.

ואחר כך [באה] בחינת בני גרשון, נושאי היריעות: כלומר, חיבורן של שתי בחינות של אהבה — אהבת עולם ואהבה רבה.

לאחר מכן באה בחינת גרשון, שנשא את היריעות: חיבורן של שתי אהבות, אהבת עולם ואהבה רבה.

ועבודת בני קהת נושאי הארון והמזבחות¹⁰⁸ כו' זהו בחי' יראה עילאה שהיא למעלה גם מבחי' אה"ר [אהבה רבה], כי

ועבודת בני קהת, נושאי הארון והמזבחות וכו', היא בחינת יראה עילאה, שלמעלה אפילו מבחינת אהבה רבה. כי

קהת, שנשא את הארון ואת המזבחות, מייצג יראה עילאה, שנמצאת אפילו למעלה מאהבה רבה.

הנה בארון היה גנוז הלוחות¹⁰⁹ כדכתיב מגלה עמוקות מני חשך¹¹⁰ כמ"ש עמקו מחשבותיך¹¹¹ והגילוי היה ע"י המנורה וכמ"ש ותורה אור¹¹² שנמשך בחי אור וגילוי מבחי העולם דישת חשך סתרו¹¹³

בארון היו הלוחות גנוזים, ככתוב: "מגלה עמוקות מני חושך", וכן: "עמקו מחשבותיך"; והגילוי היה באמצעות המנורה, ככתוב: "ותורה אור" — כלומר, בחינת האור והגילוי נמשכת מבחינת העולם של "ישת חושך סתרו".

הלוחות היו גנוזים בארון, כמתואר בפסוקים "מגלה עמוקות מני חושך" (איוב יב, כב) ו"עמקו מחשבותיך" (תהלים צב, ו). אולם התגלה באמצעות המנורה, שעליה נאמר "ותורה אור" (משלי ו, כג): אור הנמשך מתוך העולם של "ישת חושך סתרו" (תהלים יח, יב).

(ועמ"ש בד"ה ששת ימים¹¹⁴ תאכל מצות בפ"י ויהי הענן והחשך ויאר¹¹⁵ כו'). והנה בחכמה אתברירו^{116, 117} כי כל התורה היא לברר בירורים וזהו ענין המזבחות.

(ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "ששת ימים תאכל מצות", בביאור "ויהי הענן והחושך ויאר" וכו'). והנה, "בחכמה אתברירו", שכן כל התורה נועדה לברר בירורים; וזהו ענין המזבחות.

ההערה שבסוגריים מפנה למאמר על הפסוק "ששת ימים תאכל מצות". המזבחות מסמלים בירור: באמצעות חכמה מופרד הטוב מן הרע, וכל התורה נועדה לחולל בירורים אלה.

ולכן היה זה משא בני קהת שהוא כמ"ש ולו יקהת עמים.¹¹⁸ יתכנשון עממיא¹¹⁹ כו' שהוא ענין הברורים. וע"י חכמה נמשך ג"כ בחי יראה עילאה.

ולכן היה זה משא בני קהת, על דרך הכתוב "ולו יקהת עמים" — "יתכנשון עממיא" וכו', והוא ענין הברורים. וגם בחינת יראה עילאה נמשכת באמצעות חכמה.

זו הסיבה שקהת נשא אותם: ברכת יעקב "ולו יקהת עמים" (בראשית מט, י), שמתורגמת "יתכנשון עממיא" — העמים יתכנסו — קשורה בשורש לשמו של קהת ומשמעותה כינוס, כלומר בירור. חכמה מביאה גם ליראה עילאה.

כנודע ממאמר אם אין יראה אין חכמה¹²⁰ אם אין חכמה אין יראה¹²¹ דמתחלה צ"ל יראה תתאה דאם אין יר"ת [יראה תתאה] אי"א לבוא לבחי החכמה וזהו בחי הקרשים הנ"ל.

כידוע מן האמרה: "אם אין יראה אין חכמה, אם אין חכמה אין יראה": תחילה צריכה להיות יראה תתאה, שכן בלי יראה תתאה אי אפשר להגיע לבחינת חכמה; וזוהי בחינת הקרשים שזכרה לעיל.

את דברי המשנה "אם אין חכמה אין יראה, אם אין יראה אין חכמה" (אבות ג, יז) מפרשים כאן כעוסקים בשני סוגי יראה. תחילה באה יראה תתאה, שבלעדיה אי אפשר להגיע לחכמה; זוהי בחינת הקרשים.

ואח"כ אם אין חכמה אין יראה עילאה שכדי לבוא ליראה עילאה זהו ע"י התורה דמחכמה נפקת^{122, 123} (וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] לעיל בד"ה וידבר אלקים את כל הדברים האלה),¹²⁴

ואחר כך, אם אין חכמה אין יראה עילאה, שכן הדרך להגיע ליראה עילאה היא באמצעות התורה, ש"מחכמה נפקת" (וכפי שנתבאר לעיל במאמר המתחיל "וידבר אלקים את כל הדברים האלה").

לאחר מכן, חכמה — התורה ש"מחכמה נפקת" — מביאה ליראה עילאה: בלי חכמה אין יראה עילאה. כאן יש הפניה להסבר הקודם במאמר "וידבר אלקים את כל הדברים האלה".

נמצא בח"י בני קהת זהו יראה עילאה שלאחר אה"ר [אהבה רבה] וזהו בח"י שמו"ע [שמונה עשרה] שאחר ואהבת דק"ש [דקריאת שמע]:

נמצא שבחינת בני קהת היא יראה עילאה שלאחר אהבה רבה; וזהו בחינת שמונה עשרה שלאחר "ואהבת" שבקריאת שמע.

אם כן, קהת מייצג את היראה העילאה שבאה לאחר אהבה רבה, כשם שבתפילה שמונה עשרה באה לאחר האהבה שב"ואהבת" בקריאת שמע.

קטע 7 • 29-30

מררי: מור פעמיים

29 ד ואמנם מה שהיו בני מררי נושאים הקרשי [הקרשים] היינו להעלות ולחבר יראה תתאה ביראה עילאה.

4. ואכן, בני מררי נשאו את הקרשים כדי להעלות את היראה התתאה ולחבר אותה ליראה העילאה.

סעיף 4 מסביר מדוע בני מררי נשאו את הקרשים: תפקידם היה להעלות את היראה התתאה ולחבר אותה ליראה העילאה.

דהנה שם מררי מורה על זה, כי הנה במשכן היו ב' פעמים מור אחד בשמים ראש מר דרור¹²⁵ שבשמן המשחה, הב' בסממני הקטרת מור וקציעה.¹²⁶

שם מררי רומז לכך: במשכן הופיע מור פעמיים — פעם אחת ב"בשמים ראש מר דרור" שבשמן המשחה, ופעם שנייה בין סממני הקטרת, ב"מור וקציעה".

השם מררי רומז לכך, שכן הוא כולל את המילה מור פעמיים. המור מופיע במשכן בשני מקומות: כ"מר דרור" בשמן המשחה (Exodus 30:23), וכמור בין סממני הקטרת (Kerisos 6a).

והענין כי המור נעשה מדם חיה¹²⁷ שנקי ידוע¹²⁸ כשנקרש הדם ונעשה בושם (ועמ"ש מזה בד"ה חייב אינש¹²⁹ לבסומי בפוריא).¹³⁰ והוא ענין אתכפיא ואתהפכא חשוכא לנהורא.

והעניין הוא שהמור נעשה מדמו של בעל חיים שנקרא ידוע: הדם נקרש ונעשה לבושם (וראו מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "חייב אינש לבסומי בפוריא"). זהו עניין אתכפיא ואתהפכא חשוכא לנהורא.

המור מופק מדמו של בעל חיים שנקרא ידוע; הדם נקרש ונעשה ריחני. הפיכת הדם לבושם מבטאת את דפוס האתכפיא והאתהפכא: החושך נכפה והופך לאור.

וזהו ענין מור דסממני הקטרת שהוא ריח והעלאה ממטה למעלה וע"י העלאה זו מעורר המשכה מלמעלה למטה והוא מר דרור שבשמן המשחה שנקי מירא דכיא¹³¹ שהוא חכמת התורה שהוא ג"כ בחי יראה עילאה.

וזהו ענין המור שבסממני הקטרת: הוא ריח ועלייה מלמטה למעלה. באמצעות עלייה זו מעוררים המשכה מלמעלה למטה — את "מר דרור" שבשמן המשחה, הנקרא מירא דכיא. זהו חכמת התורה, שהיא גם בחינת יראה עילאה.

המור שבקטורת הוא ריח העולה מלמטה, כלומר עלייה, ועלייה זו מעוררת המשכה מלמעלה — את "מר דרור" שבשמן המשחה. בתרגום הוא נקרא מירא דכיא, והוא מסמל את חכמת התורה, שהיא יראה עילאה.

30 והמור שבקטרת שהוא אתכפיא ואתהפכא דחשוכא לנהורא הוא בחי יראה תתאה והוא הגורם המשכת יראה עילאה,

המור שבקטורת, שהוא אתכפיא ואתהפכא של החושך לאור, הוא בחינת יראה תחתונה, והוא הגורם להמשכת יראה עליונה.

המור שבקטורת, הכופה את החושך והופך אותו לאור, הוא יראה תחתונה, והוא הגורם להמשכת יראה עליונה.

ולכן מררי היינו פי' ב"פ [כ' פעמים] מור דהיינו התחברות כ' בחי מור הנ"ל. ולכן הם נשאו הקרשים שהוא ג"כ ענין חיבור יראה תתאה ביראה עילאה.

לכן פירושו של מררי הוא מור פעמיים, כלומר חיבור שתי בחינות המור שהוזכרו לעיל. לכן הם נשאו את הקרשים, שגם הם עניין חיבור היראה התחתונה עם היראה העליונה.

מררי, שפירושו מור פעמיים, מחבר אפוא בין שני סוגי המור — יראה תחתונה ויראה עליונה. משום כך נשאו בני מררי את הקרשים, שגם הם מחברים בין יראה תחתונה ליראה עליונה.

קטע 8 • 311-33

גרשון יעל פי אהרן

31 וזהו ע"פ אהרן ובניו תהיה כל עבודת בני הגרשוני דווקא גבי עבודת בני הגרשוני נאמר ע"פ אהרן,

וזהו פירוש "על פי אהרן ובניו תהיה כל עבודת בני הגרשוני": דווקא ביחס לעבודת בני הגרשוני נאמר "על פי אהרן",

כך נענה כעת על השאלה השנייה שבפתיחה: מדוע דווקא עבודת בני גרשון היא "על פי אהרן".

כי עבודת בני גרשון שנשאו היריעות שהם בחיי מקיפים והוא להמשיך בחיי אהבה עליונה שהיא בחיי מקיף בששה מדות וגוונין שבמדות הנפש כנ"ל.

מפני שעבודת בני גרשון, שנשאו את היריעות שהן בחינת מקיפים, היא להמשיך את בחינת האהבה העליונה, שהיא בחינת מקיף בשש המדות ובגוונין שבמדות הנפש, כפי שנתבאר לעיל.

היריעות שנשאו בני גרשון הן אורות מקיפים, ותפקידם להמשיך אהבה עליונה המקיפה את שש מדות הנפש ואת "גוניהן".

והמשכה זו היא דווקא ע"י אהרן שהוא מקור האה"ר [האהבה רבה] ובחיי ורב חסד¹³² ולכן נקי אהרן אי ה"ר¹³³ כי הר היא בחיי אהבה

המשכה זו נעשית דווקא באמצעות אהרן, שכן הוא עצמו מקור האהבה רבה ובחינת "ורב חסד". לכן שמו אהרן נדרש כא', הר, י' סופית; שכן "הר" הוא בחינת אהבה,

המשכה כזאת יכולה להיעשות רק באמצעות אהרן, מקור האהבה רבה ומקור המדה האלוקית "ורב חסד" (שמות לד, ו). שמו נדרש כא', הר, י' סופית, ו"הר" מסמל אהבה.

ולכן אברהם אוהבי קראו הר¹³⁴ אך אהרן מת בחר ההר¹³⁵ שהיא אהבה עליונה יותר מבחיי אברהם (כמ"ש ע"פ ועשית בגדי קדש¹³⁶ לאהרן כו')

ולכן אברהם, "אוהבי", קרא לו "הר". אבל אהרן מת בחר ההר, שהיא אהבה עליונה יותר מבחינתו של אברהם, כפי שנאמר על הפסוק "ועשית בגדי קדש לאהרן" וגוי.

בגמרא נאמר שאברהם, שה' מכנה "אוהבי" (ישעיהו מא, ח), קרא למקום המקדש "הר" (פסחים פח ע"א). אהרן מת בחר ההר, "ההר של ההר", המסמל אהבה גבוהה עוד יותר מאהבתו של אברהם.

וזהו אלי"ף הר. אלי"ף הוא בחיי פלא שהוא ממדות עליונות שלמעלה מהשכל ונקי בזהר טורי חשוכא.^{137, 138}

וזהו א"הר. הא' היא בחינת פלא, השייכת למדות העליונות שלמעלה מן השכל, והן נקראות בזהר "טורי חשוכא".

את הא' שב"א"הר" קוראים גם "פלא", מאותן אותיות בסדר הפוך: המדות העליונות שלמעלה מן השכל. הוזהר מכנה אותן "טורי חשוכא", הרים של חושך, משום שהן למעלה מהשגה.

ונו"ן הפשוטה היא בחי' ירידת והמשכת אור אה"ר [אהבה רבה] זו למטה לכל נש"י [נשמות ישראל] כי אהרן הוא משבעה רועים¹³⁹ המפרנסים לנש"י [נשמות ישראל].

והנו"ן הפשוטה היא בחינת ירידת אור האהבה רבה הזאת והמשכתו למטה, לכל נשמות ישראל, שכן אהרן הוא אחד משבעת הרועים המפרנסים את נשמות ישראל.

הנו"ן הפשוטה, המשתרעת כלפי מטה מתחת לשורה, מסמלת את ירידת האהבה הזאת לכל נשמות ישראל. אהרן הוא אחד מ"שבעת הרועים" המפרנסים את נשמות ישראל.

ולכן בני גרשון שנשא יריעות המשכן שהוא ג"כ העלאת והמשכת וחבור ב' בחי' אהבה אה"ע [אהבה עולם] ואה"ר [ואהבה רבה] היה זה דוקא ע"פ אהרן ובניו דאהרן הוא מקור בחי' אה"ר [אהבה רבה] ורב חסד.

לכן גם נשיאת היריעות של המשכן בידי בני גרשון, שיש בה העלאת, המשכה וחבור של שתי בחינות האהבה — אהבת עולם ואהבה רבה — נעשתה דווקא "על פי אהרן ובניו", שכן אהרן הוא מקור בחינת האהבה רבה ו"רב חסד". נשיאת היריעות בידי בני גרשון, שבה מתחברות אהבת עולם ואהבה רבה, הייתה אפוא צריכה להיעשות "על פי אהרן", מקור האהבה רבה.

ולכן נק' ג"כ גרשון בנו"ן פשוטה דייקא. (משא"כ גרשם שהוא במ"ם) שיש בו ג"כ מבחי' נון פשוטה דאהרן לכן גם שמו נקרא גרשון דווקא בנו"ן פשוטה, שלא כגרשם, שנכתב במ"ם, שכן יש בו גם מבחינת הנו"ן הפשוטה של אהרן.

גם השם גרשון מסתיים בנו"ן פשוטה, בניגוד לגרשם, המסתיים במ"ם. הדבר מלמד שגם בגרשון יש משהו מבחינת הנו"ן הפשוטה של אהרן.

כי הנו"ן פשוטה רומז¹⁴⁰ על המשכה למטה מטה וכדי שיהיה ההמשכה למטה היא ע"י בחי' עליונה יותר כנודע מענין ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך.¹⁴¹ ע"כ דוקא מבחי' אה"ר [אהבה רבה] דאהרן יוכל לימשך למטה בכל נפש.^{142, 143}

שהרי הנו"ן הסופית מרמזת על המשכה למטה מטה; וכדי שההמשכה תגיע למטה, היא צריכה לבוא מבחינה עליונה יותר, כפי שידוע מהענין של "ועברתי בארץ מצרים" — "אני ולא מלאך". לכן דווקא מבחינת האהבה הגדולה של אהרן יכולה האהבה להימשך למטה, אל תוך כל נפש.

הנו"ן הסופית מצביעה על המשכה עד למדרגות הנמוכות ביותר, וכדי להגיע נמוך כל כך דרוש מקור עליון יותר, כפי שהיה ביציאת מצרים, שעליה נאמר בהגדה: "אני ולא מלאך" (שמות יב, יב). לכן רק מכוח אהבתו הגדולה של אהרן יכולה האהבה להגיע למטה, אל כל נפש.

32 והנה גרשון הוא לשון גירושין כי ימינך ה' דוקא תרעץ אויב.¹⁴⁴ הוא בחיי נה"ב [נפש הבהמית] משא"כ מקו השמאל יש יניקה כו' גם היריעות והמקיף מסמא עיני החיצונים.

והנה, גרשון הוא לשון גירוש, כי "ימינך ה'" דוקא "תרעץ אויב" — בחינת נפש הבהמית; ואילו מקו השמאל יש יניקה וכו'. גם היריעות והאור המקיף מסנוורים את עיני כוחות החיצונים.

השם גרשון רומז לגירוש: ימינו של ה', מידת החסד, "תרעץ אויב" (שמות ט"ו, ו') — את נפש הבהמית; ואילו הצד השמאלי נותן לקליפות מקום שממנו הן יכולות לינוק. גם היריעות המקיפות מסנוורות את כוחות החיצונים.

וזהו מקדש אדני כוננו ידיך¹⁴⁵ פ"י שמדרגת הלויים הוא שהיו מחברים אור א"ס בעולמות, שהרי באמת אין ערוך לך

וזהו "מקדש ה' כוננו ידיך". הכוונה היא שמדרגת הלויים היא לחבר את אור אין סוף עם העולמות, שהרי באמת "אין ערוך לך".

"מקדש ה' כוננו ידיך" (שמות ט"ו, י"ז) מתייחס ללויים, שמדרגתם היא לחבר את אור אין סוף עם העולמות, אף שאין לעולמות שום ערך והשוואה אליו.

ולכן כדי שבאתעדלית [שבאתערותא דלתתא] יהיה¹⁴⁶ אתעדל י"ע זהו ענין הלויים שהוא לשון חיבור כמ"ש הפעם ילוה אישי אלי.^{147, 148} שהם הגורמים חיבור זה.

ולכן, כדי שאתערותא דלתתא תביא לאתערותא דלעילא, זהו עניינם של הלויים: שמם מבטא חיבור, כמו שכתוב "הפעם ילוה אישי אלי"; הם הגורמים לחיבור הזה.

כדי שאתערותא דלתתא תביא לאתערותא דלעילא, יש צורך בלויים: השם לוי מבטא חיבור, כפי שאמרה לאה: "הפעם ילוה אישי אלי" (בראשית כ"ט, ל"ד). הם הגורמים לחיבור הזה.

33 וזהו שהיו נושאים המשכן וכליו ואח"כ ה"י [היה] חנ"י [חניה] העלאה והמשכה. וזהו מקדש אדני כוננו שיהיה גילוי אור א"ס ב"ה למטה ושכנתי בתוכם, ידיך הם ג' ידות יד הגדולה יד החזקה¹⁴⁹ יד הרמה.¹⁵⁰

וזהו [הטעם] שהיו נושאים את המשכן ואת כליו, ולאחר מכן חנו: הייתה בכך העלאה והמשכה. וזהו [פירוש] "מקדש ה' כוננו": שתהיה למטה התגלות של אור אין סוף ברוך הוא — "ואשכון בתוכם". "ידיך" הן שלוש ידיים: היד הגדולה, היד החזקה והיד הרמה.

הלויים נשאו את המשכן, והייתה בכך העלאה; לאחר מכן הניחו אותו במקום החנייה, והייתה בכך המשכה. "ידיך" שבפסוק הן שלוש הידיים שביציאת מצרים: היד הגדולה (שמות 14:31), היד החזקה (שמות 6:1) והיד הרמה (שמות 14:8).

יד הגדולה שהיא בחי' ורב חסד הוא ענין עבודת בני הגרשוני. ויד החזקה בחי' שמאלו תחת לראשי¹⁵¹ הוא בחי' בני מררי.

היד הגדולה, שהיא בחינת "ורב חסד", עניינה עבודת בני גרשון. היד החזקה, שהיא בחינת "שמאלו תחת לראשי", היא בחינת בני מררי.

היד הגדולה, "ורב חסד", היא כנגד גרשון. היד החזקה, "שמאלו תחת לראשי" (שיר השירים 2:6), צד השמאל והגבורה, היא כנגד מררי.

ויד הרמה זהו בחי' בני קהת כי רמה לשון רוממות והוא בחי' בני קהת שהיו נושאים הארון והלוחות כו':

היד הרמה היא בחינת בני קהת, שכן "רמה" הוא לשון רוממות. זו בחינת בני קהת, שהיו נושאים את הארון ואת הלוחות וכו'.

היד הרמה, כאשר "רמה" פירושה רוממות, היא כנגד קהת, שנשא את הארון ואת הלוחות.

קטע 9 • 34-35

נשיאת הראש

34 והנה הכח להעלאה זו שעיי' הג' לויים. אי"א להיות כ"א עיי' המשכה בתחלה מלמעלה וזהו עיי' הכהנים, והנה, הכוח להעלאה זו, שנעשית באמצעות שלוש משפחות הלויים, אינו יכול לבוא אלא באמצעות המשכה תחילה מלמעלה, והיא נעשית באמצעות הכהנים.

כוחם של הלויים להעלות דברים למעלה זקוק להמשכה מוקדמת מלמעלה, והיא באה באמצעות הכהנים.

ולכן לא היו הלויים מתחילים בעבודתם כ"א עיי' הכהנים כמ"ש ושמו איש איש על עבודתו כו' וכמ"ש במ"א (ועמ"ש עוד מענין ג' ידות בד"ה חייב אינש לבסומי¹⁵² בפוריא).

לכן הלויים לא היו מתחילים בעבודתם אלא באמצעות הכהנים, ככתוב: "ושמו איש איש על עבודתו" וכו', וכפי שנכתב במקום אחר. (ועיינו עוד כמה שנכתב בעניין שלוש הידיים במאמר המתחיל "חייב אינש לבסומי בפוריא").

לכן הלויים התחילו בעבודתם רק לאחר שהכהנים הטילו עליהם את התפקיד, "איש איש על עבודתו" (במדבר ד, יט). ההערה שבסוגריים מפנה לתורה אור, לפורים, להרחבה בעניין שלוש הידיים.

וזהו ענין נשא את ראש בני גרשון גם הם¹⁵³ ומה שבבני מררי לא נאמר נשיאת ראש.

וזהו ענין "נשא את ראש בני גרשון גם הם", והטעם שבבני מררי לא נאמר "נשיאת ראש".

כך מתבררת גם השאלה הראשונה: מדוע נאמר במניין בני גרשון "נשא את ראש... גם הם", ואילו במניין בני מררי לא נאמר "נשיאת ראש".

עיינן ברבות ר"פ נשא לפי שקהת¹⁵⁴ הי' [היה] מטועני הארון שהוא קדש הקדשים¹⁵⁵ כו' וגרשון היה קדש עיינו במדרש רבה, בתחילת פרשת נשא: לפי שקהת היה מנושאי הארון, שהוא קודש הקודשים וכו'; וגרשון היה קדוש,

המדרש (במדבר רבה, בתחילת פרשת נשא) מסביר שקהת נמנה ראשון משום שנשא את הארון, שהוא קודש הקודשים, ואילו גרשון היה "קדוש".

דהיינו שהיה בכור¹⁵⁶ וכתוב קדש לי כל בכור¹⁵⁷ כו' משא"כ בבני מררי כו' ע"ש, ויש לפרש דהנה מבואר לעיל בפ"י שאו את ראש¹⁵⁸

כלומר, הוא היה בכור, וכתוב "קדש לי כל בכור" וכו'; מה שאין כן בבני מררי וכו', עיינו שם. ואפשר לפרש זאת כך: לעיל התבאר פירוש "שאו את ראש",

גרשון היה קדוש משום שהיה בכור, והבכורות קדושים, ככתוב: "קדש לי כל בכור" (שמות יג, ב); לבני מררי לא הייתה מעלה זו. אדמו"ר הזקן מוסיף כאן הסבר משלו, על יסוד פירוש "שאו את ראש" שניתן קודם לכן, בפרשת במדבר.

דהיינו לקשר בחיי רצון התחתון הנמשך מבחינת ראש ומוחין המלוכשים בגוף ולחברו ולהעלותו לבחינת הרצון שלמעלה מן השכל שהוא מבחי' מזליה כו' (ע"ש ר"פ במדבר).

הכוונה היא לקשור את בחינת הרצון התחתון, הנמשך מבחינת הראש והמוחין המלוכשים בגוף, ולחברו ולהעלותו לבחינת הרצון שלמעלה מן השכל, שמקורה בבחינת "מזלו" וכו' (עיינו שם, בתחילת פרשת במדבר).

שם, נשיאת הראש פירושה לקשור את הרצון התחתון, הנובע מן השכל המלוכש בגוף, ולהעלותו אל הרצון שלמעלה מן השכל, שמקורו בשורש הנשמה שלמעלה, המכונה "מזלו".

והנה עיקר העלאה זו זהו ע"י עסק התורה שהיא בחיי רצון העליון וכמש"ש [וכמה שכתוב שם] בענין אחזתיו¹⁵⁹ כו'

והנה, עיקר העלאה זו נעשה באמצעות העיסוק בתורה, שהיא בחינת הרצון העליון, וכפי שנכתב שם בענין "אחזתיו" וכו',

העלאה זו נעשית בעיקר באמצעות לימוד התורה, שכן התורה היא הרצון העליון, כפי שהתבאר שם בענין "אחזתיו ולא ארפנו" (שיר השירים ג, ד).

ובשאר דוכתי וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל] בד"ה וידבר אלקים את כל הדברים גבי אם אין חכמה אין יראה.¹⁶⁰

ובמקומות נוספים, וכפי שנכתב לעיל במאמר המתחיל "וידבר אלקים את כל הדברים", בענין "אם אין חכמה אין יראה".

הדבר התבאר גם במקומות אחרים, ובהם המאמר "וידבר אלקים את כל הדברים", על המאמר "אם אין חכמה אין יראה".

35 ולכן גבי בני קהת שהיו טוענים את הארון שבו הלוחות נאמר נשא את ראש.¹⁶¹ וזהו ענין קדש הקדשים עמ"ש בד"ה וישב יעקב ובד"ה שבת שבתון.

לכן נאמר על בני קהת, שנשאו את הארון שבו היו הלוחות: "הרם את ראש". זהו עניינו של קודש הקודשים; ראו מה שנכתב במאמר המתחיל "וישב יעקב" ובמאמר המתחיל "שבת שבתון".

בני קהת נשאו את הארון ובו הלוחות, התורה עצמה, ולכן נאמר עליהם "הרם את ראש". זהו עניינו של קודש הקודשים, הנידון במאמרים המתחילים "וישב יעקב" ו"שבת שבתון".

אלא שבבני גרשון שהיו נושאי היריעות שהוא ג"כ ענין התחברות אה"ע [אהבת עולם] באהבה רבה לכן נאמר בהם ג"כ נשא את ראש בני גרשון גם הם כו'.

אך אצל בני גרשון, שנשאו את היריעות, שגם הן עניין של חיבור אהבת עולם עם אהבה רבה, נאמר גם עליהם: "הרם את ראש בני גרשון גם הם" וכו'.

היריעות שנשאו בני גרשון, המבטאות את חיבור אהבת עולם עם אהבה רבה, שייכות גם הן לעלייה זו; לכן נאמר גם עליהם: "הרם את ראש... גם הם".

אבל עבודת בני מררי הוא בבחי' יראה הנמשכת מן הראש והמוחין לכך לא נאמר בהם נשיאת ראש אלא שעיי"ז יבא אח"כ לבחינת ומעלת קהת וגרשון שהוא ענין נשיאת ראש.¹⁶²

אבל עבודת בני מררי היא בבחינת יראה הנמשכת מן הראש והמוחין, ולכן לא נאמר עליהם "הרם את ראש". אלא שעל ידי כך יבואו אחר כך למדרגה ולמעלה של קהת וגרשון, שעניינן "הרם את ראש".

עבודת בני מררי היא יראה הנמשכת מן הראש והמוחין, ולכן לא נאמר עליהם "הרם את ראש". ואף על פי כן, באמצעות יראה זו מגיעים לאחר מכן למעלתם של קהת וגרשון, שהיא בחינת הרמת הראש.

בעבודה

עשה את לבך למשכן: התפלל בלב טהור והמשך אלקות למטה באמצעות מעשים טובים, בלי להמתין עד שהרע ייעקר לגמרי, שהרי מעט אור דוחה הרבה מן החושך. התחל ב"עמידה": חשבון נפש כן המביא למרירות, ליראה תתאה ולביטול הרצון. מכאן, ההתכוננות בקריאת שמע מולידה אהבה, ולימוד התורה מביא ליראה עילאה שמרימה את הראש.

שאלות לשיחה

1. מדוע אומר המאמר שהביטול, ולא הגדלות, הוא מקור החסד בנבראים, וכיצד הדבר מסביר את צחיחותו של המדבר?
2. מדוע האתכפא צריכה להקדים את האתהפכא, וכיצד הכנעת המדבר מכינה לגילוי שלעתיד לבוא?
3. מדוע אדם רשאי לעשות טוב לפני שישב לגמרי מן הרע, ומה הדבר מלמד על סדר העבודה?
4. כיצד הקרשים, היריעות והארון מקבילים ליראה תתאה, לאהבה וליראה עילאה, ומדוע "נשיאת הראש" נאמרת רק על קהת ועל גרשון?
5. מה מלמד שמו של אהרן — אל"ף, הר ונו"ן סופית — על הסיבה שעבודתו של גרשון הייתה "על פי אהרן"?

הערות

פסוקה 1

1 נשא את ראש

בהערה מצוין שכתב־ההנחה של אדמו"ר האמצעי למאמר נדפס ב-Sefer HaMaamarim 5567, p. 192.

הערת קה"ת

הנחת כ"ק אדהאמ"צ נדפס בסה"מ תקס"ז ע' קצב (וראה סה"מ הנחות הר"פ ע' מו). הגהות באוה"ת נשא ע' רלו (הקטעים שם הם מהנחת כ"ק אדה"א מסה"מ תקס"ז הנ"ל). רלח. כרך-ו ע' איתשלט. נדפס (בשינויים) בספר הר אפרים (להרב ר' אפרים זלמן ראזמאנן אבד"ק ניקאלייט, אדעסא, תרנ"ז), ורשום שם בשער: דרוש א' . . אשר הרב המחבר ז"ל סדר . . כפי ששמע יוצאים מפיו הקדוש ז"ל [של רבנו הזקן]. ובפנים הספר כתוב: אמרות טהורות . . בפה קדוש . . שניאור זלמן יגדל שמו . . אשר סידר אותם אאמו"ר הרב ר' אפרים זלמן . . בעיר סמילא בשנת תק"ע לפ"ק. בסופו רשום: (נשלם הדרוש הנכבד שאמר אדמו"ר הרב הגדול מוהרש"ז על החתונה בעיר זלאבין על מעשה המשכן על עבודתו ועל משאו). וראה במאמרי אדהאמ"צ במדבר-א ע' קסז ואילך, שמיוסד על מאמר זה.

2 נשא את ראש בני גרשון

"פקוד (מילולית: הרם את הראש) את בני גרשון, גם הם, לבתי אבותם ולמשפחותם". המילים "גם הם", המופיעות רק במפקד של גרשון, הן השאלה הראשונה של המאמר.

Numbers 4:22 במדבר ד':כ"ב

נשא את־ראש בני גרשון גם־הם לבית אבתם למשפחתם:

'-Take the sum of the sons of Gershon also, by their fathers' houses, by their families

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ד, כב.

3 ע"פ אהרן ובניו תהי

"על פי אהרן ובניו תהיה כל עבודת בני הגרשוני בכל משאם ובכל עבודתם". השאלה השנייה של המאמר היא מדוע הדבר נאמר דווקא על גרשון.

Numbers 4:27 במדבר ד':כ"ז

על־פי אהרן ובניו תהיה כל־עבודת בני הגרשני לכל־משאם ולכל עבודתם ופקדתם עליהם במשמרת את כל־משאם:

At the commandment of Aaron and his sons shall be all the service of the sons of the Gershonites, in all their burden, and in all their service; and ye shall appoint unto them in charge all their burden

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ד, כז.

פסוקה 2

4 במדבר . . שממון בלבד

ההערה מפנה את הקורא למאמר מאוחר יותר בפרשה, להרחבה על המדבר כמקום של שממה.

הערת קה"ת

5 ואתה מחי את כולם

וע' לקמן סדי"ה וידבר ה' כו' נשא. ובדי"ה נשא דש' תקס"ג בענין מ"ב מסעות במדבר דוקא להכניע מדבר העמים ע"י העלאת מ"ן שלהם לבחי' המדבר הגדול והנורא שהוא עולם התהו לי שממה בחי' מדבר, שזה הי' מחמת ריבוי האור ומיעוט [ה]כלי ע"כ הי' רק בבחי' רצוא וביטול, וזה נקי מדבר ושממה כו'. ע' ספר אור התורה פ' ח"ש (קלא, ב), ע"ש. [כ].

"אתה הוא ה' לבדך... ואתה מחיה את כולם". אדמו"ר הזקן מביא פסוק זה כדי להראות שכל החיות נמשכות מן הקדושה, ולכן המדבר, המנותק ממנה, הוא שממה.

Nehemiah 9:6 נחמיה ט':ו

אתה־הוא ה' לבדך אתה עשית את־השמים שמי השמים וכל־צבאם הארץ וכל־אשר עליה הימים וכל־אשר בהם ואתה מחיה את־כלם וצבא השמים לה משתחוים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

נחמיה ט, ו.

6 צדיק ה'

"כי ה' צדיק, צדקות אהב". הפסוק עצמו קושר בין צדקות לצדקה, וזה הבסיס לקריאת "צדיק" כמי שנותן.

Psalms 11:7 תהילים י"א:ז

כִּי־צָדִיק ה' צְדָקוֹת אָהֵב יֵשֶׁר יַחֲזוּ פָנָיו:

For the L-RD is righteous, He loveth righteousness; the upright shall behold His face

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים יא, ז. קמה, יז.

7 צדיק ה'

"צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו". זהו המקום השני שמציינת הערת קה"ת לפסוק "צדיק ה'".

Psalms 145:17 תהילים קמ"ה:יז

צָדִיק ה' בְּכָל־דַּרְכָּיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעְשָׁיו:

The L-RD is righteous in all His ways, And gracious in all His works

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 3

8 ארך אפים וגדל חסד

"חנן ורחום הוי", ארך אפיים ורב חסד". אדמו"ר הזקן מפרש את "רב חסד" כחסד הנובע מגדולתו של ה'.

Psalms 145:8 תהילים קמ"ה:ח

חֲנוּן וְרַחוּם ה' אָרֶךְ אַפַּיִם וְגָדֹל־חֶסֶד:

who led thee through the great and dreadful wilderness,
wherein were serpents, fiery serpents, and scorpions, and
thirsty ground where was no water; who brought thee forth
;water out of the rock of flint

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ח, טו. וראה מא"א אות נוי"ן ס"ב. לקו"ת להאריז"ל פ' עקב ד"ה נחש
שרף.

12 במ"ב מסעות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

המפורטים בפ' מסעי.

13 שהוא בחי' שם מ"ב

אדמו"ר האמצעי מסביר שם ששם מ"ב מביא לעלייה ולבירור הטוב מן הרע.
לכן אומרים "אנא בכוח" בקריאת שמע שעל המיטה, כדי להעלות את
הנשמה מהיכלות קליפת נוגה, וכן לפני קבלת שבת, שהיא עליית
העולמות.

הערת קה"ת

במאמרי אדה"א כאן ע' קסח מבאר שענין שם מ"ב שעל ידו יהי' בחי'
ההעלאה ובירור הטוב מן הרע, ושלכן אומרים בק"ש שעל המטה אנא בכח
להעלות הנשמה מהיכלות דק"נ. וכן אומרים לפני קבלת שבת שהוא עליית
העולמות ע"ש. וראה במ"מ לשם.

פסקה 5

14 כהמס דונג

"כשעווה נמסה לפני האש, כך יאבדו הרשעים לפני ה'." הקליפות
מתמוססות מעצמן לנוכח האלוות הגלויה, בלי שתוקפים אותן.

Psalms 68:3 תהילים ס"ח:ג

כְּהַנִּדֵּף עָשָׁן תִּנְדֹּף כְּהִמָּס דּוֹנָג מִפְּנֵי־אֵשׁ יֵאָבְדוּ רָשָׁעִים מִפְּנֵי אֱלֹקִים:

As smoke is driven away, so drive them away; As wax
melteth before the fire, So let the wicked perish at the pres-
ence of G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים סח, ג.

15 ע"פ אלה מסעי

המאמר הזה שואל מדוע הפסוק אומר "מסעי" בלשון רבים, ומסביר את
ארבעים ושניים המסעות. המדבר שבני ישראל עברו בו נקרא "מדבר
העמים", מקום של "נחש, שרף ועקרב", שממנו מקבלות כל הקליפות את
חיותן.

הערת קה"ת

לקמן פה, ב.

16 ונגלה כבוד ה'

"ונגלה כבוד הוי", וראו כל בשר יחדיו." זוהי ההבטחה להתגלות העתידית,
שהכנה לה הייתה הכנעת המדבר.

Isaiah 40:5 ישעיהו מ"ה:

וְנִגְלָה כְבוֹד ה' וְרָאוּ כָל־בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי ה' דִּבֶּר:

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh
shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken
'it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

The L-RD is gracious, and full of compassion; Slow to anger,
and of great mercy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, ח.

פסקה 4

9 ואנכי עפר ואפר

אברהם, כשהוא מתחנן על סדום: "הנה נא הואלתי לדבר אל אדני, ואנכי
עפר ואפר". אדמו"ר הזקן מביא זאת כביטוי לביטול של אברהם, שהוא
שורש מידת החסד שלו.

Genesis 18:27 בראשית י"ח:כ"ז

וַיַּעַן אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה־נָא הוֹאֵלְתִּי לְדִבֵּר אֶל־אֲדֹנָי וְאֲנֹכִי עָפָר וָאֶפֶר:

And Abraham answered and said: 'Behold now, I have taken
upon me to speak unto the L-rd, who am but dust and ashes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית יח, כז.

10 הי' עושה חסד עם כל בני"א

המדרש על "כי ידעתי" (בראשית יח, יט) מתאר כיצד אברהם קיבל את פני
כל העוברים והשבים, הגיש להם אוכל ושתייה ולימד אותם לברך את ה'.
בהערת קה"ת מובא הדבר כדי להמחיש את החסד שעשה אברהם עם כל בני
האדם.

Bereshit Rabbah 49:4 בראשית רבה מ"ט:ד'

"כי ידעתי" לַמַּעַן אֲשֶׁר יֵצֵא [אֶת בְּנֵי וְגו'] לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט] " רבי
יודן בשם רבי אלכסנדר ז' הובריא ורבנן אמרי זו ביקור חולים. ר' עזריה
בשם ר"י מתחלה צדק לבסוף משפט הא כיצד אברהם היה מקבל
את העוברים ואת השבים משהיו אוכלים ושותים אמר להם ברכו אמרו
ליה מה נאמר א"ל אמרו ברוך אל עולם שאכלנו משלו אם מקבל עליו
ובריך הוה אכיל ושתי ואיל ואי לא הוה מקבל עליה ובריך הוה א"ל
הב מה דעלך ואמר מה אית לך עלי הוה א"ל חד קסיט דחמר בעשרה
פולרין וחד ליטרא ...

For I love him, so that he will command his children and
his household after him, that they observe the way of the
L-rd, to perform righteousness and justice, so that the L-rd
will bring upon Abraham what He spoke concerning him"
(Genesis 18:19). "For I love him, so that he will command
[his children...to perform righteousness and justice]" -
Rabbi Yudan in the name of Rabbi Alexandri: This refers to
providing the first meal to mourners after a burial. The
... Rabbis say: It refers to visiting the ill. Rabbi

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah,
2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

ראה ב"ר מט, ד.

11 נחש שרף ועקרב ג"ק

"המוליך במדבר הגדול והנורא, נחש שרף ועקרב". שלוש היצורים
שבמדבר מסמלים את שלוש הקליפות הטמאות.

Deuteronomy 8:15 דברים ח:ט"ו

הַמּוֹלִיךְ בַּמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא נָחָשׁ וְעַקְרֵב וְצִמְאֹן אֲשֶׁר אֵינִי מֵיָם
הַמוֹצִיא לִּי מִיָּם מִצּוֹר הַחֲלָמִישׁ:

הערת קה"ת
ישע"י מ, ה.

17 לעת ערב יהי אור

"והיה לעת ערב יהיה אור." כאן הכוונה היא לכך שבעתיד החושך עצמו יהפוך לאור.

Zechariah 14:7 זכריה י"ד:ז

וְהָיָה יוֹם־אֶחָד הוּא יִדְעַע לַה' לֹא־יוֹם וְלֹא־לַיְלָה וְהָיָה לַעֲת־עֶרֶב וְהָיָה אור:

And there shall be one day Which shall be known as the L-RD'S, Not day, and not night; But it shall come to pass, that at evening time there shall be light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
זכריה יד, ז.

6 פסקה

18 קמי' כולא כלא חשיב

דברי זוהר שלפני ה' כל המציאות נחשבת לאין. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שהבריאה לא חוללה בו שינוי.

Zohar I, 11b זח"א יא, ב

הערת קה"ת
זח"א יא, ב.

19 בדבר ה' שמים נעשו

"בדבר הוי' שמים נעשו, וברוח פיו כל צבאם". הבריאה נעשית באמצעות הדיבור האלוהי, שהוא כאין לעומת מקורו.

Psalms 33:6 תהילים ל"ג:ו

בְּדִבְרֵי ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּי ה' כָּל־צְבָאָם:

By the word of the L-RD were the heavens made; And all the host of them by the breath of His mouth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
תהילים לג, ו.

7 פסקה

20 ביו"ד מאמרות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
אבות רפ"ה.

21 ביו"ד מאמרות

"כעשרה מאמרות נברא העולם". עשרת המאמרות שבבראשית א הם "אותיות הדיבור" שמהן מתהווים הנבראים.

Pirkei Avot 5:1 משנה אבות ה'א'

בַּעֲשָׂרָה מֵאֲמֵרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. וְיָמָּה תִּלְמֹד לִוְיָהּ, וְהָלֹא כְּמֵאֲמָרָא אֶחָד יָכוֹל לְהִבְרֹאוֹת, אֶלָּא לְהַפְרֵעַ מִן הָרָשָׁעִים שְׂמֵאֲבָדִין אֶת הָעוֹלָם שְׁנִבְרָא בַּעֲשָׂרָה מֵאֲמֵרוֹת, וְלָמֵן שָׂכַר טוֹב לְצַדִּיקִים שְׂמִיָּמִין אֶת הָעוֹלָם שְׁנִבְרָא בַּעֲשָׂרָה מֵאֲמֵרוֹת:

With ten utterances the world was created. And what does this teach, for surely it could have been created with one utterance? But this was so in order to punish the wicked who

destroy the world that was created with ten utterances, And to give a good reward to the righteous who maintain the world that was created with ten utterances

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

8 פסקה

22 עד שיראו כל בשר

"וכבוד הוי' יתגלה, וכל בשר יחדיו יראה". אדמו"ר הזקן מפרש את "כל בשר" כהבנה האנושית הגשמית עצמה התופסת אלקות.

Isaiah 40:5 ישעיהו מ"ה

וְנִגְלָה כְבוֹד ה' וְרָאוּ כָל־בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי ה' דִּבֶּר:

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken

'it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

9 פסקה

23 ועשו לי מקדש

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". את לשון הרבים "בתוכם" דורשים כך: ה' שוכן בתוך כל אדם.

Exodus 25:8 שמות כ"ה:ח

וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְתוֹכָם:

And let them make Me a sanctuary, that I may dwell among them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
שמות כה, ח.

24 בתוכו לא נאמר

מאמר זה, אף שהוא מובא במקומות רבים בחסידות, נמצא אצל הרבי בראשית חכמה, בשער האהבה.

הערת קה"ת

כ"ה בכ"מ בדא"ח. ולע"ע לא מצאתיו אלא בראשית חכמה (שער האהבה פ"ו קרוב לתחלתו). ובשל"ה (ש' האותיות אות ל'. מסכת תענית רד"ה מענין העבודה. פ' תרומה חלק תו"א — שכה, ב. שכו, ב. — ועוד). (הערת כ"ק אדמו"ר בסי' המאמרים ה'תש"ח ע' 132). ראה לקו"ש חכ"ו ע' 83 הערה 49. שם ע' 173 הערה 45. לקו"ש-לא ע' 237 בהערות. ראה לקו"ש-כו ע' 170 הערה 31. נתבאר בד"ה אלה פקודי המשכן תש"ל (נ' בסה"מ מלוקט ח"ה ע' קצט).

25 לעשות בחיי משכן בנפשו

הרבי מסביר שם שדרשה זו אינה מוציאה את הפסוק מפשוטו, שהרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו; היא מוסיפה על משמעותו הכללית, שלפיה כל אדם צריך לפנות מקום בתוך נפשו כדי שהשכינה תשרה בו.

הערת קה"ת

בלקו"ש חכ"ו ע' 83 מפרש שאין זה עוקר פ"י הפסוק ממשמעותו ופשוטו (דאין מקרא יוצא מידי פשוטו), אלא שזה מוסיף על הפ"י הכללי שכל אחד צריך לעשות מקום להשראת שכינתו ית' בנפשו פנימה ע"ש.

פסוקה 10

26 בעבודה שבלב זו תפלה

"מהי עבודת הלב? אמור: זו תפילה." אדמו"ר הזקן מזהה את המשכן הפנימי עם עבודת התפילה.

Taanit 2a:11 תענית ב' א' י"א

ומנא לן דבתפלה — דתניא: "לאהבה את ה' אלקיכם ולעבדו בכל לבבכם", איזו היא עבודה שהיא פלב — הוי אומר: זו תפלה. וכתוב בתריה: "ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ספרי דברים יא, יג. תענית ב, א.

27 בעבודה שבלב זו תפלה

על הפסוק "לעבדו בכל לבבכם" (Deuteronomy 11:13), ספרי מסביר שעבודה זו היא תפילה. הערת קה"ת מביאה זאת לצד דברי התלמוד.

Sifrei Devarim 41:18-19 ספרי דברים מ"א:י"ח-י"ט

דבר אחר: ולעבדו — זו תפלה; אתה אומר זו תפלה, או אינו אלא עבודה? תלמוד לומר: בכל לבבכם ובכל נפשכם; וכי יש עבודה פלב? הא מה תלמוד לומר ולעבדו — זו תפלה! וכן דוד אומר (תהלים קמא ב): "תכון תפילתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב", ואומר (דניאל ו יא): "וְדָנִיֵּאל כִּדִּי יָדַע דִּי רִשִּׁים כְּתָבָא עַל לְבִיָתָהּ וְגוֹי, וְאוֹמֵר (דניאל ו כא): "ויקמרהב לגבא לדניאל בקל עצב זעק עגא מלכא ואמר לדניאל דניאל עבד אלהא חיא אלהך די אנת פלח ...

Variantly: "and to serve Him": This is prayer. — But perhaps it is service, literally. It is, therefore, written "with all your heart." Now is there "service" in the heart? What, then, is the intent of "and to serve Him with all your heart? Prayer. Similarly, David said (Psalms 141:2) "Let my prayer stand as incense before You; the lifting of my hands, as an evening offering." And it is written (Daniel 6:11) "And when Daniel learned that the writing had been inscribed, he went home.

... He had windows open

Vocalized Edition (CC-BY-NC) • Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY)

28 לב טהור ברא לי אלקים

"לב טהור ברא לי אלקים, ורוח נכון חדש בקרבי." טהרת הלב היא התנאי לכך שהנשמה תהיה למשכן.

Psalms 51:12 תהילים נ"א:י"ב

לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי:

Create me a clean heart, O G-d; and renew a steadfast spirit within me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים נא, יב.

29 טהור מכל סיג

המאמר המאוחר יותר בנשא מסביר ש"בר לבב" הוא לב שאין בו שום תערובת זרה. מתוך אתערותא דלתתא כוז באה אתערותא דלעילא: "יאר הוי פניו אליך".

הערת קה"ת

ראה לקמן כו, ד. ואתחנן י, א.

30 נקי כפים . . ישא ברכה

"נקי כפיים ובר לבב" יעלה בהר הוי' ויעמוד במקום קדשו.

Psalms 24:4 תהילים כ"ד:ד'

נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשי ולא נשבע למרמה:

He that hath clean hands, and a pure heart; Who hath not taken My name in vain, and hath not sworn deceitfully

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים כד, ד-ה.

31 ישא ברכה מאת ה'

"יקבל ברכה מאת הוי'." ה"ברכה" מתפרשת כהמשכת אלקות אל תוך הנשמה.

Psalms 24:5 תהילים כ"ד:ה'

ישא ברכה מאת ה' וצדקה מאלקי ישעו:

He shall receive a blessing from the L-RD, and righteousness from the G-d of his salvation

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

32 טהרה מביאה לידי קדושה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ספ"ג דשקלים. [כ].

33 טהרה מביאה לידי קדושה

שרשרת המעלות של רבי פינחס בן יאיר: "טהרה מביאה לידי קדושה." לב שנטהר נעשה מקום שבו שורה הקדושה.

Jerusalem Talmud Shekalim 3:3:5 תלמוד ירושלמי שקלים ג:ג:ה'

[וכן היה רבי פינחס בן יאיר אומר. וזריות מביאה לידי נקיות. נקיות מביאה לידי טהרה. טהרה מביאה לידי קדושה. קדושה מביאה לידי ענוה. ענוה מביאה לידי יראת חטא. יראת חטא מביאה לידי חסידות. חסידות מביאה לידי רוח הקדש. רוח הקדש מביא לידי תחיית המתים. תחיית המתים מביאה לידי אליהו זכור לטוב. וזריות מביאה לידי נקיות. דכתיב וכלה מכפר. נקיות מביאה לידי טהרה. דכתיב וכפר עליה הכהן וטהרה. טהרה מביאה לידי קדושה. ...

Notes 274-286, based on the Babylonian version of the 1 last Mishnah in Soṭah. ["And so did Rabbi Phineas ben Yair say, promptitude brings to cleanliness, cleanliness brings to purity, purity brings to holiness, holiness brings to meekness, meekness brings to fear of sin, fear of sin brings to piety, piety brings to the Holy Spirit, the Holy Spirit to the Resurrection of the Dead, the Resurrection of the Dead brings to Elijah, may his remembrance be a blessing." "Promptitude brings to cleanliness," as it is written 16:20.,

... he finishes, and

The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY) • The Jerusalem Talmud, translation and commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY)

פסוקה 12

34 ארץ לא זרועה

"לכתך אחרי במדבר, בארץ לא זרועה." הארץ השוממה, שאינה זרועה,

נקראת יצר הרע, שאינו מוליד דבר לה.

Jeremiah 2:2 ירמיהו ב'ב'

הָלַךְ וְקִרְאֶתָּ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה' זָכְרֹתִי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אֲהַבְתָּ כְּלוּלֹתַיִךְ לְכֶתֶךָ אַחֲרֵי בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זֹרְעָה:

Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the L-RD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמיה ב, ו. ושם איי בארץ [כ].

35 אשר לא ישב אדם שם

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם ב, ו. ותי אשר ליי שם [כ].

36 לא ישב אדם שם

"בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם". אדמו"ר הזקן מפרש את המילה "אדם" כ"אדם העליון שעל הכיסא" — נוכחותו של ה', שאינה שורה במדבר.

Jeremiah 2:6 ירמיהו ב'ו'

וְלֹא אָמְרוּ אֵינָהּ ה' הַמַּעֲלָה אֶתְנוּ מִצְרַיִם הַמּוֹלִיד אֶתְנוּ בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ עֲרִבָה וְשׁוֹחָה בְּאֶרֶץ צִיָּה וְצִלְמוֹת בְּאֶרֶץ לֹא־עֹבֵר בָּהּ אִישׁ וְלֹא־יֹשֵׁב אָדָם שָׁם:

Neither said they: 'Where is the L-RD that brought us up Out of the land of Egypt; that led us through the wilderness, through a land of deserts and of pits, through a land of drought and of the shadow of death, through a land that no

'?man passed through, and where no man dwelt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם

כמראה המרכבה של יחזקאל נאמר: "ועל דמות הכיסא דמות כמראה אדם". זהו ה"אדם" ש"לא ישב שם".

Ezekiel 1:26 יחזקאל א'כ"ו

וּמִמַּעַל לָרִקְעַת אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁוֹ כְּמִרְאָה אֶבֶן־סַפִּיר דְּמוּת כֶּסֶף וְעַל דְּמוּת הַכֶּסֶף דְּמוּת כְּמִרְאָה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה:

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

38 ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם

ה' שורה רק במקום שנעשה לו מקדש; לכן האדם העליון אינו שורה במדבר עד שנעשה בו מקדש.

Exodus 25:8 שמות כ"ה:ח'

וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכָם:

And let them make Me a sanctuary, that I may dwell among them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 13

39 כלה נאה וחסודה

בתלמוד מתואר כיצד מרקדים לפני הכלה: בית שמאי אומרים: "כלה כמות שהיא", ובית הלל אומרים: "כלה נאה וחסודה". הטקסט מזכיר מאמר במקום אחר, שנבנה על דברי בית הלל.

Ketubot 17a:1 כתובות י"ז א:א'

כִּלְהָ כְמוֹת שְׁהִיא. וּבֵית הֵלֵל אֹמְרִים: "כִּלְהָ נְאֻה וְחִסְדָּה". אָמְרוּ לָהּ בֵּית שְׁמַאי לְבֵית הֵלֵל: הֲרֵי שְׁהִיתָה חִיגָּת אוֹ סוּמָא, אֹמְרִים לָהּ: "כִּלְהָ נְאֻה וְחִסְדָּה"? וְהַתּוֹרָה אָמְרָה: "מִדְּבַר שֶׁקֶר תִּרְחֹק"! אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הֵלֵל לְבֵית שְׁמַאי: לְדַבְּרֵיכֶם, מִי שֶׁלָּקַח מִקַּח רַע מִן הַשּׁוּק, יִשְׁבַּחְנוּ בְּעֵינָיו, אוֹ יִגְנְנוּ בְּעֵינָיו? הֲוֵי אוֹמְרִים: יִשְׁבַּחְנוּ בְּעֵינָיו. מִכָּאן אָמְרוּ חֻכְמַיִם: לְעוֹלָם תִּהְיֶה דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם מְעוֹרָבֶת עִם הַבְּרִיּוֹת.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

40 סור מרע

"סור מרע ועשה טוב, בקש שלום ורדפהו". הפסוק מקדים את "סור מרע", אך אדמו"ר הזקן מלמד שאין צורך להמתין עד להשלמתו כדי "לעשות טוב".

Psalms 34:15 תהילים ל"ד:ט"ו

סור מרע ועשה טוב פקש שלום ורדפהו:

Depart from evil, and do good; Seek peace, and pursue it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 14

41 ויהי בנסוע הארון

"ויהי בנסוע הארון ויאמר משה: קומה הוי' ויפוצו אויביו וינוסו משנאיך מפניך". הקליפות נמלטות מפני האלוקות הגלויה שבארון.

Numbers 10:35 במדבר י':ל"ה

וַיְהִי בְּנִסְעֵ הָאָרֶן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה ה' וַיִּפְּצוּ אֹיְבֶיךָ וַיִּנָּסוּ מִשְׁנֵאֶיךָ מִפְּנֶיךָ:

And it came to pass, when the ark set forward, that Moses said: 'Rise up, O L-RD, and let Thine enemies be scattered; and let them that hate Thee flee before Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 15

42 והנה תחלה י"ל עניני הקרשים

בהערה נאמר שמכאן ואילך קטע בספר המאמרים תרל"ה, כרך ב, עמ' 362.

הערת קה"ת

קטע מכאן מובא בסה"מ תרל"ה-ב ע' שסב.

43 עצי שטים עומדים

"ועשית את הקרשים למשכן עצי שיטים עומדים". המילה "עומדים" היא הבסיס להשוואת הקרשים למלאכים.

Exodus 26:15 שמות כ"ו:ט"ו

וַעֲשִׂיתָ אֶת־הַקְּרָשִׁים לְמִשְׁכֵּן עֲצֵי שִׁטִּים עֹמְדִים:

And thou shalt make the boards for the tabernacle of acacia-wood, standing up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 שהמלאכים נקי עומדים

שם מוסבר שהמלאכים נקראים "עומדים" מפני שמקורם בדיבורו של ה', שאותיותיו דומות לגופים נפרדים, שכל אחד מהם עומד בפני עצמו. לכן מלאכי האהבה (מחנה מיכאל) ומלאכי היראה (מחנה גבריאל) נשארים במדרגה אחת, ואילו הנשמות נקראות "מהלכים".

הערת קה"ת

ראה לעיל פ' בחקותי מה, א.

45 שרפים עומדים

"שרפים עומדים ממעל לו, שש כנפיים שש כנפיים לאחד". המלאכים מתוארים כעומדים.

Isaiah 6:2 ישעיהו ו':ב'

שרפים עומדים ממעל לו שש כנפיים שש כנפיים לאחד בשמים יכסה פניו ובשמים יכסה רגליו ובשמים יעופף:

Above Him stood the seraphim; each one had six wings: with twain he covered his face and with twain he covered his feet, and with twain he did fly

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

46 למעלה שרפים עומדים אף למטה עצי שטים עומדים

על "צאינה וראינה" אומר המדרש שהקב"ה עשה את המשכן למטה בדוגמת הסדר שלמעלה: "למעלה שרפים עומדים, כך למטה עצי שטים עומדים".

Shir HaShirim Rabbah 3:11:2 שיר השירים רבה ג':י"א ב'

... עצי שטים העמד אין כתיב כאן, אלא עומדים, כנתונים באיסטריא של מעלה, ואם את עושה לזה של מעלה למטה אני מניח סנקליון שלי של מעלה יורד ומצמצם שכינתו ביניכם למטה, כיצד, מה למעלה שרפים עומדים, אף למטה עצי שטים עומדים. מה למעלה כוכבים, אף למטה כוכבים. אמר רבי חייא בר אבא מלמד שהיו קרסי זהב נראים במשכן ככוכבים הנראים בקרקע. כיום חתנתו, זה סיני, כחנתנים היו. וביום שמחת לבו, אלו דברי ...

At the crown with which his mother crowned him," Rabbi Yohanan said: Rabbi Shimon ben Yohai asked Rabbi Elazar ben Rabbi Yosei, he said to him: 'Have you possibly heard from your father what is: "At the crown with which his mother crowned him"?' He said to him: 'Yes.' He said to him: 'What?' He said to him: '[It is analogous] to a king who had an only daughter and he loved her exceedingly much and would call her: My daughter. He did not stop loving her until ... he called

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

47 אין עמידה אלא שתיקה

הגמרא לומדת ש"עמידה" פירושה שתיקה. אדמו"ר הזקן מפרש את עמידת המלאכים כשתיקה הנובעת מביטול מוחלט.

Sotah 39a:2 סוטה ל"ט א'

אמר רבא בר רב הונא: כיון שנפתח ספר תורה אסור לספר אפילו בדבר הלכה, שנאמר: "ובפתחו עמך כל העם", ואין עמידה אלא שתיקה, שנאמר: "והוחלתי כי לא ידברו כי עמך לא ענו עוד". רבי ירמיה אמר רב חסדא, מהכא: "ואנכי כל העם אל ספר התורה".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

סוטה לט, א.

48 ועמך לא הפצתי

"מי לי בשמים ועמך לא הפצתי בארץ". ביטוי לרצון המכוון לה' לבדו.

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מי לי בשמים ועמך לא הפצתי בארץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 במדרש שהש"ר ס"פ צאינה וראינה

בקטע המצוטט שם, המקור שניתן למדרש הזה הוא מדרש רבה לפרשת תרומה.

הערת קה"ת

בסה"מ תרל"ה שם מציין למד"ר פ' תרומה.

המקור שמציין הטקסט עצמו בסוגריים: הוזהר בפרשת תרומה, דף קס"ט ע"א.

Zohar, Terumah 79:781-80:791 ספר הזהר, תרומה ע"ט:תשפ"א-פ'תשצ"א

פסקה 16

51 וכמארז"ל בטל רצונך

אדמו"ר האמצעי מסביר שם שביטול הרצון הזה נובע רק מביטול בעצם הנפש, ולא מהתעוררות כלשהי של אהבה ודבקות.

הערת קה"ת

אבות פ"ב מ"ד. ובמאמרי אדה"א כאן ע' קעב מפרש "וזהו רק מצד בחי הביטול בעצם דוקא שלא מחמת התפעלות אהבה ודביקה כלל".

52 בטל רצונך

"בטל את רצונך מפני רצונו, כדי שהוא יבטל את רצון אחרים מפני רצונך". ביטול הרצון הוא המשמעות הפנימית של "עמידה".

Pirkei Avot 2:4 משנה אבות ב':ד'

הוא היה אומר, עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו. בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך. הלל אומר, אל תפרש מן הצבור, ואל תאמין בעצמך עד יום מותך, ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו, ואל תאמר דבר שאי אפשר לשמע, שסופו להשמע. ואל תאמר לך שאפנה אשנה, שמה לא תפנה:

He used to say: do His will as though it were your will, so that He will do your will as though it were His. Set aside your will in the face of His will, so that he may set aside the will of others for the sake of your will. Hillel said: do not separate yourself from the community, Do not trust in yourself until the day of your death, Do not judge your fellow man until you have reached his place. Do not say something that can-

... not be

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

53 ועיין באגה"ק ד"ה להשכילך בינה

האיגרת מסבירה את "בטל רצונך" כמצב שבו אין לאדם רצון כלל לחייו שלו, לילדיו ולפרנסתו, מתוך אמונה אמיתית שהבריאה מתחדשת יש מאין בכל רגע ושהכול טוב.

הערת קה"ת

סי' יא. ובסה"מ תרל"ה ב' ע' שסב מביא כאן קיצור מהאגה"ק.

54 ע' באגה"ק ד"ה להשכילך בינה

האיגרת הפותחת במילים "להבינך בינה" מסבירה את "בטל את רצונך" כהיעדר רצון לדבר כלשהו משל עצמו, מתוך אמונה שהכול בא מה' הטקסט מפנה לכך כאן.

Tanya, Iggeres HaKodesh 11:1 תניא, אגרת הקדש י"א:א
להשכילך בינה, כי לא זו הדרך לשכון אור ה' להיות חפץ בחיי בשרים
וכני ומזוני, כי על זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה "בטל רצונך כו'",
דהיינו, שיהיה רצונו בטל במציאות, ולא יהיה לו שום רצון כלל
בעניני עולם הזה כולם, הנקללים בכני חיי ומזוני, וכמאמר רבותינו
זכרונם לברכה ש"על פרחיה אמה חיי";

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

55 הלוח ונסוע

הערת קה"ת מפנה לGenesis 19:2 למילים האלה.

Genesis 19:2 בראשית י"ט:ב'

הערת קה"ת
בראשית יט, ב.

56 הלוח ונסוע

"ויסע אברם הלוח ונסוע הנגבה". מסעו המתמשך של אברהם הוא דימוי
לאהבה בבחינת "הליכה".

Genesis 12:9 בראשית י"ב:ט'

ויסע אברם הלוח ונסוע הנגבה:

And Abram journeyed, going on still toward the South

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

57 ויבא הלך

רש"י: היצר הרע נמשל תחילה להלך שעובר בדרך, אחר כך לאורח
שמתאכסן, ולבסוף לאדם שהוא בעל הבית.

Rashi on II Samuel 12:4 רש"י על שמואל ב י"ב:ד'

ויבא הלך. דימה את יצר הרע תחלה להלך, שעובר לדרך, ואחר כך
לאורח, שנעשה אכסנאי, ואחר כך לאיש, שהוא בעל הבית:

A traveler came. [Noson] compared the evil inclination at first to a sojourner that is [quickly] going on his way. Afterwords he is compared to a guest that has become a resident and afterwords he is compared to a man who is the owner of the house

On Your Way (Public Domain) • The Metsudah Tanach series, Lakewood, N.J (CC-BY)

58

במשל של נתן, "הלך בא אצל עשיר". ההלך מסמל את ההליכה של הצד
שכנגד, היצר הרע.

II Samuel 12:4 שמואל ב י"ב:ד'

ויבא הלך לאיש העשיר ויחמל לקחת מצאנו ומקרו לעשות לארץ
הבאילו ויחך את־קבשת האיש הראש ויעשה לאיש הבא אליו:

And there came a traveller unto the rich man, and he spared to take of his own flock and of his own herd, to dress for the wayfaring man that was come unto him, but took the poor man's lamb, and dressed it for the man that was come to him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59 משלחי רגל השור והחמור

"אשריכם וזרעי על כל מים, משלחי רגל השור והחמור".

Isaiah 32:20 ישעיהו ל"ב:כ'

אשריכם וזרעי על־כל־מים משלחי רגל־השור והחמור:

Happy are ye that sow beside all waters, That send forth
freely the feet of the ox and the ass

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 משלחי רגל השור והחמור

הגמרא מסבירה את הפסוק: כשישראל עוסקים בתורה ובגמילות חסדים,
יצרם מסור בידיהם, והם אינם מסורים בידו.

Avodah Zarah 5b:3-4 עבודה זרה ה' ב:ג-ד'

אמר רבי יוחנן משום רבי בנאה, מאי דכתיב: "אשריכם וזרעי על כל
מים משלחי רגל השור והחמור"? אשריהם ישראל בזמן שעוסקין
בתורה ובגמילות חסדים, יצרם מסור בידם ואין הם מסורים ביד יצרם,
שנאמר: "אשריכם וזרעי על כל מים", ואין זריעה אלא צדקה, שנאמר:
"זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד", ואין מים אלא תורה, שנאמר:
"הוי כל צמא לכו למים". "משלחי רגל השור והחמור", תנא דבי
אלהו: לעולם שים אדם עצמו על דברי תורה ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

61 בגמרא פ"ק דע"ז דף ה' ע"ב

הקטע שם מביא את דברי הגמרא: "יצרם מסור בידם", מתוך הפסוק
"משלחי רגל השור והחמור".

הערת קה"ת

"שיצרם מסור בידם מפסוק משלחי רגל השור והחמור" — סה"מ תרל"ה-ב
ע' שסג.

62 זח"ב שמות ד"ה סע"ב

ההפניה שמביא הטקסט עצמו לזוהר, פרשת שמות, דף ה, בסוף עמוד ב, על
פסוק זה.

Zohar, Shemot 8:60-10:67 ספר זוהר, שמות ח:ס"ז-י:ס"ז

63 והיינו בחיי ביטול הרצון

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.

הערת קה"ת

ראה גם באוה"ת בראשית כרך ה' דף תתקפה, ב ומבאר שם שענין השתיקה
מגיע בבחי' העליונה שבכתר.

64 בד"ה קחו מאתכם תרומה בפי ויקהל

ההערה מצטטת את הנקודה המובאת שם: באמצעות אתכפיא אפשר להגיע
לבחינת אתהפכא.

הערת קה"ת

תור"א פט, ג "שע"י אתכפיא יכול לבוא לבחי' אתהפכא" — סה"מ תרל"ה שם.

פסקה 17

65 וזהו כולם עומדים ביראה

ההערה מציינת שמכאן ואילך מובא הקטע גם בספר המאמרים תרל"ה.

הערת קה"ת

מכאן ואילך ראה בסה"מ תרל"ה שם.

66 ע"פ קול דודי

המאמר מבאר ש"אבותינו" הם המדות, ושהמצרים "וימררו" אותן; לאחר מכן הוא מפרש את "קול דודי" כיציאת מצרים. זהו המקום שאליו מפנה הטקסט בעניין המרירות, "מצות ומוררים".

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש יד, ד.

67 על מצות ומוררים

"עם מצות ומוררים יאכלוהו". ההפניה הצולבת ל"קול דודי" מפתחת בהקשר זה את עניין המרירות (מוררים).

Numbers 9:11 במדבר ט:יא

בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֲרֵבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עֲלֵ-מִצּוֹת וּמִרְרִים יֹאכְלֶהוּ:

in the second month on the fourteenth day at dusk they shall keep it; they shall eat it with unleavened bread and bitter herbs

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68 תכלת וארגמן

יריעות המשכן היו עשויות "שש, תכלת, ארגמן ותולעת שני". צבעי היריעות מסמלים את אהבת הנשמה.

Exodus 26:1 שמות כ"ו:א

וְאֶת-הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר יְרִיעֹת שֵׁשׁ מְשֹׁרֵר וְתַכְלֶת וְאַרְגָּמָן וְתִלְעַת שָׁנִי כְרִבִּים מַעֲשֶׂה חֹשֶׁב תַּעֲשֶׂה אֹתָם:

Moreover thou shalt make the tabernacle with ten curtains: of fine twined linen, and blue, and purple, and scarlet, with cherubim the work of the skilful workman shalt thou make them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 כלה שארי ולבבי

"כלה שארי ולבבי, צור לבבי וחלקי אלקים לעולם". הפסוק מבטא את כלות הנפש מתוך כיסופים לה:

Psalms 73:26 תהילים ע"ג:כ"ו

כָּלָה שְׁאָרִי וּלְבָבִי צוּר-לִבִּי וְחֶלְקִי אֱלֹקִים לְעוֹלָם:

My flesh and my heart faileth; But G-d is the rock of my heart and my portion for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70 כד"ה שיר השירים

המאמר הפותח את Shir HaShirim מבאר ש"כלה" פירושה כליון, כמו "כלה שארי", שאותו מתרגם תרגום יונתן "גופי מתכלה".

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש א, א.

פסקה 18

71 עצמות . . בשר וגידים

במאמר זה מוסבר שבשר, חֵלֶב, דָּם, גִּידִים ועצמות של קרבן התמיד נשרפו כולם על המזבח, ואילו העור ניתן לכוהן, מפני שאי אפשר לצרפו לחי הנפש הבהמית כפי שאפשר לצרף אליהם את שאר חלקי הקרבן.

הערת קה"ת

ראה לקמן פי פנחס עז, ד ואילך.

72 ובחי העצמות זהו היסוד

אדמו"ר האמצעי כותב שם שאף שלעצמות חסרה החיות הרוחנית שבדם, שהיא הנשמה, הן התמיכה העיקרית של כל מבנה הגוף.

הערת קה"ת

"אע"פ שאין בהם חיות הרוחני שבדם הוא הנפש כ"י עכ"ז הן עיקר קיום מעמד ומצב כל בנין הגוף" מאמרי אדח"א כאן ע' קעג. נתבאר בארוכה בביארו"ל לאדח"א דף קכב, א ואילך. ביארו"ל להצ"צ כרך ב ע' תתרל. אוה"ת שופטים ע' תתנד.

73 כל עצמותי תאמרנה

"כל עצמותי יאמרו: הוי, מי כמוך?" העצמות, יסוד הגוף, מסמלות את ביטול הרצון שעליו נבנית האהבה.

Psalms 35:10 תהילים ל"ה:י

כָּל-עֲצָמוֹתַי תֹּאמַרְנָה חַיָּהּ-כְּמוֹךְ מִי-מִצִּיל עָנִי מִחֶזֶק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיֹן מִגָּלוֹ:

All my bones shall say: 'L-RD, who is like unto Thee, Who deliverest the poor from him that is too strong for him, Yea, 'the poor and the needy from him that spoileth him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים לה, י.

74 כי בשר הוא יסוד האש

מאמרים נוספים העוסקים בבשר; המאמר בפרשת בהעלותך דן בדברי משה "ואתה אמרת בשר אתן להם", ושואל כיצד יכול היה בשר לבוא באמצעות משה, שמדרגתו היא ביטול מוחלט.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת פי בהעלותך לא, ג. פי פנחס עז, ד. בפי ברכה צז, ד.

פסקה 19

75 וברכת יוצר אור

באור התורה מצוין שם שברכת "יוצר אור" מוסברת כאן באופן שונה ממאמר מוקדם יותר בפרשת במדבר.

הערת קה"ת

באוה"ת כאן פי נשא ע' רלט מציין שכאן מפרש באופן אחר ממה שנתבאר לעיל פי במדבר ב, ג, ע"ש.

76 שמע ישראל

"שמע ישראל, הוי' אלקינו, הוי' אחד". פירוש המילה "שמע" במשמעות של "הבין" הופך את אמירת קריאת שמע להתבוננות שמולידה אהבה.

Deuteronomy 6:4 דברים ו:ד

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיְהוָה אֱלֹהֵינוּ הַיְהוָה אֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77 שמע לי הבנה

שמואל עונה: "דבר, כי עבדך שומע". בהערת קה"ת מובאת המילה "שמע" במשמעות של הבנה.

I Samuel 3:10 שמואל א ג:י

וַיָּבֹא ה' וַיִּתְּצֵב וַיִּקְרָא כְּפֶעַם-כְּפֶעַם שְׁמוּאֵל שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל דְּבַר כִּי שָׁמַע עֲבָדְךָ:

And the L-RD came, and stood, and called as at other times: 'Samuel, Samuel.' Then Samuel said: 'Speak; for Thy ser-

'.vant heareth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה ש"א ג, י. ראה לקמן (פינחס) פ, א. לקוטי שיחות חיי"ז ע' 112 ובהערה 22*.

פסוקה 20

78 באלף השביעי לע"ל

התלמוד מתאר את היום השביעי כ"יום שכולו שבת" ומביא את דברי רב קטינא, שהעולם מתקיים ששת אלפים שנה ובאלף השביעי הוא חרב. האלף השביעי הוא הזמן העתידי לבוא הנזכר כאן.

Rosh Hashanah 31a ראש השנה ל"א א

הערת קה"ת

ראה ר"ה לא, א.

79 נ' אלפים יובלות

אותו מאמר מסביר שיש גני עדן רבים, עליונים ותחתונים, וימי משיח, העולים מדרגה לדרגה עד חמישים אלף יובלות, שכן כל ששת אלפים שנה הם שמיטה אחת בלבד. כל העולם הבא אינו אלא הארה אחת מאור אין סוף.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת שה"ש ג, ד וש"נ.

80 צופה ומביט עד סוף כל הדורות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

זכרונות במוסף דר"ה.

81 בזהר ובמדרש

ההערה מלקטת מאמרים נוספים המצטטים את האמירה הזאת; המקורות המובאים ב-Shir HaShirim 9b מייחסים אותה במקומות מסוימים לזוהר על שמות, במקומות אחרים לבראשית, ובמקומות נוספים למדרש הנעלם.

הערת קה"ת

על"ק עקב (טז, ד). וש"נ. [כ]. ראה הגסמן לקמן בשה"ש ט, ב. שבכמה מקומות מצויין לזוהר פ' שמות ובכמה מקומות לבראשית. ובכ"מ למדרש הנעלם ע"ש. וראה גם לקמן פ' נצבים מז, ג: ובמדרש. במאמרי אדה"א כאן ע' קעה: "זהו שנק' בזהר וכלי רו"ל".

פסוקה 21

82 כי לא מחשבתי מחשבותיכם

"כי לא מחשבתי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי". אם אפילו מחשבת האדם אינה אלא לבוש, הרי ש"מחשבתי" של ה' רחוקה מעצמותו על אחת כמה וכמה.

Isaiah 55:8 ישעיהו נ"ה:ח

פי לא מחשבתי מחשבתיכם ולא דרכיכם דרכי נאם ה'

For My thoughts are not your thoughts, Neither are your ways My ways, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי נה, ח.

83 בד"ה רני ושמחי

אותו מאמר שואל מדוע כנסת ישראל מכונה "בת" בפסוק "רני ושמחי בת ציון", ומביא את המדרש שבו המלך קורא לאהובתו תחילה "בתי", אחר כך "אחותי" ולבסוף "אמי", כנגד שלוש מדרגות בעבודת ה'.

הערת קה"ת

תו"א לו, א.

84 ה' מלך גאות לבש

"הוי מלך גאות לבש". יש לקרוא זאת כאמירה שמלכותו של ה' על העולמות היא לבוש שהוא לובש.

Psalms 93:1 תהילים צ"ג:א

ה' מֶלֶךְ גֹּאֲוֹת לָבַשׁ לָבֶשׂ ה' עֹז הַתְּאֵזָר אֶף־תְּכֹן תִּבְלַל בְּלִיתְמוֹט:

The L-RD reigneth; He is clothed in majesty; The L-RD is clothed, He hath girded Himself with strength; Yea, the world is established, that it cannot be moved

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 22

85 ה' מלך גאות לבש

"הוי מלך; לבש גאות". המחשבה "אמלוך" היא לבוש של גאות.

Psalms 93:1 תהילים צ"ג:א

ה' מֶלֶךְ גֹּאֲוֹת לָבַשׁ לָבֶשׂ ה' עֹז הַתְּאֵזָר אֶף־תְּכֹן תִּבְלַל בְּלִיתְמוֹט:

The L-RD reigneth; He is clothed in majesty; The L-RD is clothed, He hath girded Himself with strength; Yea, the world is established, that it cannot be moved

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים צג, א.

86 אנא אמלוך

ההערה מפנה את הקורא לעמוד מאוחר יותר בפרשה (21d), ככל הנראה לביאור על מאמר זה, בעניין המחשבה "אנא אמלוך".

הערת קה"ת

ועל"ק בבי" (כא, ד). וש"נ. [כ].

87 יביאו לבוש מלכות

"יביאו לבוש מלכות אשר לבש בו המלך". מלכות היא לבוש, והציווי "יביאו" מראה שהיא נוצרת באמצעות פעולה מלמטה.

Esther 6:8 אסתר ו':ח

יָבִיאוּ לְבוֹשׁ מַלְכוּת אֲשֶׁר לָבַשׁ בּוֹ הַמֶּלֶךְ וְסוֹס אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו הַמֶּלֶךְ וְאֲשֶׁר נָתַן כְּתֹר מַלְכוּת בְּרֹאשׁוֹ:

let royal apparel be brought which the king useth to wear, and the horse that the king rideth upon, and on whose head
;a crown royal is set

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר ו, ח.

פסוקה 23

88 הפעם ילווה אישי אלי

לאה קוראת לבנה לוי: "הפעם ילווה אישי אליי". השם לוי מבטא חיבור,

והלוויים מחברים את אור אין סוף אל העולמות.

Genesis 29:34 בראשית כ"ט:ל"ד

ותהר עוד ותלד בן ותאמר עתה הפעם ילדה אישי אלי כייילדתי לו
שלשה בנים על-כן קרא-שמו לוי:

And she conceived again, and bore a son; and said: 'Now
this time will my husband be joined unto me, because I have
borne him three sons.' Therefore was his name called Levi

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כט, לד.

89 שמע ישראל ה' אלקינו

"שמע ישראל, הוי' אלקינו, הוי' אחד". הוי' הוא אין סוף, ו"אלקינו" הוא
הצמצום שבאמצעותו הוא מתלבש במחשבת הבריאה.

Deuteronomy 6:4 דברים ו':ד

שמע ישראל אלקינו Havayah אֵלֶּיךָ:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

90 סד"ה ביום השמיני שלח

הערת קה"ת מציעה שאולי הכוונה למאמר זה. היא מפרשת את "ויברכו את
המלך" כהמשכת מלכותו לגילוי גלוי, ואת "וילכו לאהליהם" כהמשכתה
למטה, כדי לעשות לו דירה בתחתונים.

הערת קה"ת

אולי הכוונה ללקר"ת שמע"צ פח, א.

91 ביום השמיני שלח

בחנוכת בית המקדש: "ביום השמיני שילח את העם, והם בירכו את המלך
והלכו לאוהליהם". אלה מילות הפתיחה של המאמר שאליהן מתייחסת
ההערה שבסוגריים.

I Kings 8:66 מלכים א ח:ס"ו

ביום השמיני שלח את-העם ויברכו את-המלך וילכו לאהליהם שמחים
וטובי לב על כל-הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו:

On the eighth day he sent the people away, and they blessed
the king, and went unto their tents joyful and glad of heart
for all the goodness that the L-RD had shown unto David His
servant, and to Israel His people

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

92 בשתיים יכסה פניו

"לכל אחד היו שש כנפיים: בשתיים כיסה את פניו, בשתיים כיסה את
רגליו, ובשתיים עף". שש הכנפיים מייצגות את שש המדות.

Isaiah 6:2 ישעיהו ו':ב

שרפים עמדים מעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד בשתיים יכסה פניו
ובשתיים יכסה רגליו ובשתיים יעופה:

Above Him stood the seraphim; each one had six wings:
with twain he covered his face and with twain he covered his
feet, and with twain he did fly

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"ו, ב.

93 רצוא ושוב

"והחיות רצוא ושוב". תנועת המלאכים, וכן אהבת הנשמה, כלפי מעלה

| וחזרה.

Ezekiel 1:14 יחזקאל א':י"ד

והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק:

And the living creatures ran and returned as the appearance
of a flash of lightning

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, יד.

פסוקה 24

94 שם מ"ב יש בו ז"פ

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תפלת אנה בכח.

95 שש וארגמן

"ואת המשכן תעשה עשר יריעות שש משור, ותכלת וארגמן ותולעת שני".
"שש" פירושו גם שש.

Exodus 26:1 שמות כ"ו:א

ואת-המשכן תעשה עשר יריעות שש משור ותכלת וארגמן ותולעת שני
כרכים מעשה השב תעשה אתם:

Moreover thou shalt make the tabernacle with ten curtains:
of fine twined linen, and blue, and purple, and scarlet, with
cherubim the work of the skilful workman shalt thou make
them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

96 ומכסה עורות תחשים

"ומכסה עורות תחשים מלמעלה". הכיסוי החיצוני ביותר של המשכן.

Exodus 26:14 שמות כ"ו:י"ד

ועשית מכסה לאהל ערת אילים ומאדמים ומכסה ערת תחשים מלמעלה:

And thou shalt make a covering for the tent of rams'skins
dyed red and a covering of sealskins above

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כו, יד.

97 התלמוד מסביר "ססגונא": "שש בגוונים הרבה". את הגוונים הרבים
מפרשים כשש המדות.

Shabbat 28a:4 שבת כ"ח א:ד

מתיב רבי אבא, רבי יהודה אומר: שני מכסאות היו, אחד של עורות
אילים מאדמים ואחד של עורות תחשים. רבי נחמיה אומר: מכסה אחד
היה, ודומה כמין תלא אילן. והא תלא אילן טמא הוא! הכי קאמר: כמין
תלא אילן הוא, שיש בו גוונים הרבה, ולא תלא אילן. דאילו התם טמא,
והכא טהור. אמר רב יוסף: אי הכי היינו דמתרגמינן "ססגונא", ששש
בגוונים הרבה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

98 סגנון

אונקלוס מתרגם "תחש" כ"סגנון", מילה שהתלמוד מסביר כמשמח בגוונים.

Onkelos Exodus 26:14 תרגום אונקלוס על שמות כ"ו:י"ד
ותעבד חופא לפרסא משכי דדכרי מסמקי וחופא משכי דסגנון
מלעלא:

Sifsei Chachomim Chumash, Metsudah Publications, 2009 (CC-BY-NC)

99 בפסוק וקבל היהודים

המאמר ההוא מסביר שבמתן תורה ישראל רק התחילו לקבל את התורה, ובימי המן קיבלו אותה בשלמות. הוא מתאר את "הלוח ונסוע" של אברהם כרצוא ושוב, משום שמדתו הייתה אהבה בביטול.

הערת קה"ת

תו"א צו, ג.

פסוקה 25

100 ע' מ"ש בפסוק ראשי המטות

המאמר על "ראשי המטות" פותח בדיני נדרים ובשרשרת שמביאים חז"ל: "נוצרות מביאה לידי קדושה... ענוה... יראת חטא", וכן בשתי דרגות של יראה. הטקסט מפנה אליו בקשר להתעוררות המחודשת של אהבה רבה.

הערת קה"ת

לקמן פא, א.

101 משכני אחריו נרוצה

"משכני; אחריו נרוצה". המשיכה, באמצעות האור שהמצוות ממשיכות למטה, מביאה את הנשמה לרוץ אחרי ה' מתוך אהבה.

Song of Songs 1:4 שיר השירים א:ד

משכני אחריו נרוצה הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך נוכיך
לדיך מזון מישרים אהבך:

Draw me, we will run after thee; The king hath brought me
into his chambers; We will be glad and rejoice in thee, We
will find thy love more fragrant than wine! Sincerely do they
love thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש א, ד.

פסוקה 26

102 אהבת עולם אהבתיך

"באהבה נצחית אהבתי אותך; לכן משכתי אותך בחסד." אהבתו של ה' מושכת את הנשמה לאהוב אותו בחזרה.

Jeremiah 31:3 ירמיהו ל"א:ג

מרחוק ה' נראה לי ואהבת עולם אהבתיך עליכן משכתיך חסד:
From afar the L-RD appeared unto me.' 'Yea, I have loved'
thee with an everlasting love; Therefore with affection have I
drawn thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמ' לא, ב.

103 בני גרשון שנשאו את היריעות

המילים כאן מצטטות את Numbers 3:25. הקטע מופיע למטה.

Numbers 3:25 במדבר ג:כ"ה

ומשמרת בני־גרשון באהל מועד המשכן והאהל מכסהו ומסך פתח אהל מועד:

and the charge of the sons of Gershon in the tent of meeting
the tabernacle, and the Tent, the covering thereof, and the
screen for the door of the tent of meeting

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ג, כה-כו.

104 בני גרשון שנשאו את היריעות

תפקידם של בני גרשון היה לשאת את המשכן, את האוהל, את מכסהו ואת היריעות — כלומר, את הווילונות שלו.

Numbers 3:25-26 במדבר ג:כ"ה-כ"ו

ומשמרת בני־גרשון באהל מועד המשכן והאהל מכסהו ומסך פתח אהל מועד: וקלעי החצר ואת־מסך פתח החצר אשר על־המשכן ועל־המזבח סביב ואת מיתריו לכל עבדתו:

and the charge of the sons of Gershon in the tent of meeting
the tabernacle, and the Tent, the covering thereof, and the
screen for the door of the tent of meeting, and the hangings
of the court, and the screen for the door of the court—which
is by the tabernacle, and by the altar, round about—and the
cords of it, even whatsoever pertaineth to the service
thereof

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 27

105 שהמצות הם לבושים לנפש

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Etz Chaim.

הערת קה"ת

ע"ה שמ"ד, פ"ג.

106 שהמצות הם לבושים לנפש

עץ חיים מלמד שהמצוות נעשות לבושים לנפש. כמו לבושים, היריעות מקיפות מבחוץ.

Sefer Etz Chaim 44:3 עץ חיים מ"ד:ג

107 בני מררי נושאי הקרשים

"וזאת משמרת בני מררי: קרשי המשכן, בריחיו, עמודיו ואדניו."

Numbers 3:36 במדבר ג:ל"ו

ופקדת משמרת בני מררי קרשי המשכן ובריחיו ועמודיו ואדניו וכל־כליו וכל עבדתו:

the appointed charge of the sons of Merari being the boards
of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof,
and the sockets thereof, and all the instruments thereof,
and all that pertaineth to the service thereof

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ג, לו.

הערת קה"ת
משלי ו, כג.

113 ישת חשך סתרו

י"שת חושך סתרו. ההסתר שממנו נמשך אור התורה.

Psalms 18:12 תהילים י"ח:י"ב

יִשְׁתַּחֲשֹׁךְ סִתְרוֹ סִבִּיבוֹתָיו סִכְתּוֹ חֲשַׁכְת־מַיִם עָבִי שְׁחָקִים:

He made darkness His hiding-place, His pavilion round
about Him; darkness of waters, thick clouds of the skies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

114 בד"ה ששת ימים

המאמר הוא, על י"שת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת להי
אלקיך, מסביר מדוע היום השביעי של פסח מוקדש כולו לה: זהו יום
קריעת ים סוף, ושללו מבטא את העלאת הניצוצות.

הערת קה"ת
לעיל צו טו, ד.

115 ויהי הענן והחשך ויאר

ויהי הענן והחושך, ויאר את הלילה. אור היוצא מתוך החושך, כפי
שמתבאר במאמר שאליו מפנה הטקסט.

Exodus 14:20 שמות י"ד:כ

וַיָּבֹא בֵּין מַחֲנֵה מִצְרַיִם וּבֵין מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הָעָנָן וְהַחֹשֶׁךְ וַיָּאֵר אֶת־
הַלַּיְלָה וְלֹא־קָרַב זֶה אֶל־זֶה כָּל־הַלַּיְלָה:

and it came between the camp of Egypt and the camp of
Israel; and there was the cloud and the darkness here, yet
gave it light by night there; and the one came not near the
other all the night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

116 בחכמה אתברירו

שם מוסבר "בחכמה אתברירו" באמצעות דוגמאות: אדם הממין אוכל
ופסולת, או הקמוסין שמגבן חלב. חכמה מפרידה בין הטוב לרע בלי להיות
נוכחת בדבר שהיא מבררת.

הערת קה"ת

נסמן לעיל פ' ויקרא ד, א. פ' צו יג, ב. לה"ק ל"מ [לשוננו הקדוש לא מצאתי]
(ע' זח"ב רנד, סע"ב) מבוי מחשבה ואיתבריר, יעריש. [כ].

117 בחכמה אתברירו

בהערת קה"ת נאמר שהנוסח המדויק לא נמצא, והיא מפנה לקטע זה בזהר
העוסק בזיכור במחשבה.

Zohar, Pekudei 51:663-674 ספר הזהר, פקודי נ"א:תרס"ג-תער"ד

118 ולו יקחת עמים

"ולו יקחת עמים". "יקחת", במשמעות של קיבוץ, נקשרת לשם קחת
ולברורים.

Genesis 49:10 בראשית מ"ט:י

לֹא־יָסוּר שִׁבְט מִיְהוּדָה וּמַחֲקֶק מִבֵּין רַגְלָיו עַד כִּי־יָבֹא שִׁילָה וְלוֹ יִקְחֶת
עַמִּים:

The sceptre shall not depart from Judah, Nor the ruler's staff
from between his feet, As long as men come to Shiloh; And
unto him shall the obedience of the peoples be

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
בראשית מט, י.

108 בני קהת נושאי הארון והמזבחות

"ואת משמרתם: הארון, השולחן, המנורה והמזבחות". זו הייתה משאם של
בני קהת.

Numbers 3:31 במדבר ג:ל"א

וּמַשְׁמֶרְתָּם הָאָרֹן וְהַשֻּׁלְחָן וְהַמִּנְרָה וְהַמִּזְבְּחֹת וְכָל־הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ
בָּהֶם וְהַמָּסַךְ וְכָל־עֲבֹדָתוֹ:

and their charge the ark, and the table, and the candlestick,
and the altars, and the vessels of the sanctuary wherewith
the priests minister, and the screen, and all that pertaineth
to the service thereof

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
במדבר ג, לא.

109 בארון הי' גנוז הלוחות

הערת קה"ת מפנה Exodus 25:21 למילים האלה.

Exodus 25:21 שמות כ"ה:כ"א

וְנָתַתְּ אֶת־הַכַּפֹּרֶת עַל־הָאָרֹן מִלְּמַעְלָה וְאֶל־הָאָרֹן תִּתֵּן אֶת־הָעֲדָת אֲשֶׁר
אֶתֵּן אֵלָיִךְ:

And thou shalt put the ark-cover above upon the ark; and in
the ark thou shalt put the testimony that I shall give thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
ראה שמות כה, כא.

110 מגלה עמוקות מני חשך

"מגלה עמוקות מני חושך, ויוציא לאור צלמוות". הלוחות הנסתרים בארון.

Job 12:22 איוב י"ב:כ"ב

מַגְלֶה עֲמֻקּוֹת מִגִּיחֹשֶׁךְ וַיּוֹצֵא לְאוֹר צִלְמוֹת:

He uncovereth deep things out of darkness, And bringeth
out to light the shadow of death

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
איוב יב, כב.

111 עקמו מחשבותיך

"מה גדלו מעשיך, הוי', מאד עקמו מחשבותיך". העומק הטמון בארון.

Psalms 92:6 תהילים צ"ב:ו

מַה־גָּדֹל מַעֲשֶׂיךָ ה' מֵאֵד עֲמָקוֹ מִחֲשַׁבְתֶּיךָ:

How great are Thy works, O L-RD! Thy thoughts are very
deep

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
תהלים צב, ו.

112 ותורה אור

"כי נר מצוה ותורה אור". המנורה מגלה את האור הטמון בארון.

Proverbs 6:23 משלי ו:כ"ג

כִּי נֵר מְצֻוָּה וְתוֹרָה אֹר וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכַחֹת מוֹסֵר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light,
And reproofs of instruction are the way of life

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

119 יתכנשון עממיה

ההערה מפנה למקורות שנאספו שם בנוגע לתרגום "יתכנשון עממיה".

הערת קה"ת

ראה הנסמן במאמרי אדה"ז — פרשיות לעי תריא הערה כתרנמו.

120 אם אין יראה אין חכמה

פרק מב בתניא מסביר את יראה תתאה — היראה המביאה את האדם לקיים את המצוות של "סור מרע ועשה טוב". כל יהודי יכול להגיע אליה באמצעות התבוננות מעמיקה בגדולת ה'.

הערת קה"ת

אבות ג, יז. ראה תניא פרק מב.

121 אם אין יראה אין חכמה אם אין חכמה אין יראה

"אם אין חכמה אין יראה; אם אין יראה אין חכמה". יש לקרוא זאת כך: יראה תתאה מביאה לחכמה, וחכמה מביאה ליראה עילאה.

Pirkei Avot 3:17 משנה אבות ג:יז

רבי אלעזר בן עזריה אומר, אם אין תורה, אין דרך ארץ. אם אין דרך ארץ, אין תורה. אם אין חכמה, אין יראה. אם אין יראה, אין חכמה. אם אין בינה, אין דעת. אם אין דעת, אין בינה. אם אין קמח, אין תורה. אם אין תורה, אין קמח. הוא היה אומר, כל שחכמתו מרבה ממעשיו, למה הוא דומה, לאילן שגנפו מרבין ושרשיו מעטין, והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו, שגנאמר (ירמיה יז) והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבוא טוב ושכן חררים במדבר ארץ ...

Rabbi Elazar ben Azariah said: Where there is no Torah, there is no right conduct; where there is no right conduct, there is no Torah. Where there is no wisdom, there is no fear of G-d; where there is no fear of G-d, there is no wisdom. Where there is no understanding, there is no knowledge; where there is no knowledge, there is no understanding. Where there is no bread, there is no Torah; where there is no Torah, there is no bread. He used to say: one whose wisdom

...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

122 דמחכמה נפקת

דברי הוהר שהתורה נובעת מחכמה עילאה.

Zohar II, 85a זח"ב פה, א

הערת קה"ת

זח"ב פה, א. קא, א.

123 דמחכמה נפקת

מקום נוסף שמציינת הערת קה"ת כמקור לכך שהתורה נובעת מחכמה.

Zohar, Mishpatim 20:500-502 ספר הוהר, משפטים כ:תק-תקכ"ב
The pages omitted belong to the Ray'a Mehemna. AND YE SHALL BE MEN OF HOLINESS UNTO ME; AND FLESH THAT IS TORN BY BEASTS IN THE FIELD YE SHALL NOT EAT; YE SHALL CAST IT TO THE DOG (XXII, 30). R. Judah quoted here the verse: "And wisdom, where shall it be found? And where is the place of understanding?" (Job 28, 12). Said he: "Blessed are the Israelites for that the Holy One desires to honour them more than all the rest of mankind. At first He ... said unto them

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

124 דמחכמה — לעיל בד"ה וידבר . . כל הדברים האלה

המאמר הוא מסביר את "וידבר אליקים את כל הדברים האלה לאמר: אנכי הו'י אלקיך" כגילוי עצמותו ממש של הקב"ה באמצעות התורה, שהיא חכמתו. כדי להגיע לכך, יש לספור תחילה את העומר, ובכך להכניע ולשנות את המדות הטבעיות של הנפש הבהמית.

הערת קה"ת

לעיל טו, ד ואילך.

פסקה 29

125 בשמים ראש מר דרור

"קח לך בשמים מובחרים: מור דרור חמש מאות [שקלים]". המור הראשון, בשמן המשחה.

Exodus 30:23 שמות ל:כ"ג

ואתה קח־לך בשמים ראש מר־דרור חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְקֶנְזֶן־בָּשָׂם מִחֲצִיתוֹ חֲמִשִּׁים וּמֵאוֹתֵים וְקֶנְזֶן־בָּשָׂם חֲמִשִּׁים וּמֵאוֹתֵים:

Take thou also unto thee the chief spices, of flowing myrrh' five hundred shekels, and of sweet cinnamon half so much, even two hundred and fifty, and of sweet calamus two hundred and fifty

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות ל, כג.

126 מור וקציעה

הבתיא המונה את סמני הקטורת: "מור, קציעה, שכולת נרד וכרכום". המור השני, בקטורת.

Keritot 6a:15 כריתות ו' א:ט"ו

תנו רבנן: פיתום הקטרת: הצרי, והציפורן, והחלבנה, והלבונה - משקל שבעים של שבעים מנה. מור, וקציעה, שיכולת נרד, וכרכום - משקל ששה עשר של ששה עשר מנה. הקושט - שנים עשר, קילופה - שלשה, וקנמון - תשעה. בורית פרשינה - תשעה קבין, יין קפריסין - סאין תלתא קבין תלתא. אם אין לו יין קפריסין מביא חמר חינוךין עתיק. מלח סדומית - רובע. מעלה עשן - כל שהוא. רבי נתן אומר: אף כיפת הירדן כל שהוא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

כריתות ו, א.

127 המור נעשה מדם חיה

הערת קה"ת מפנה לתחילת הסימן הזה בטור, בעניין המור המופק מדמו של בעל חיים.

Tur, Orach Chayim 216:1 טור, אורח חיים רט"ז:א

... מברך בורא עשבי בשמים ואם אינו לא מין עץ ולא מין עשב כמו המור שהוא מין חיה מברך בורא מיני בשמים. מור הואיל ואתא לידן נימא ביה מילתא י"א שהוא זיעת חיה והנכון בעיני שחיה ידועה היא ויש לה כמין חטוטרת בצארה ומתקבץ שם תחלה כמין דם ואח"כ מתייבש ונעשה ממנו המור והרמ"ה היה אוסר לאכלו משום חשש דם וה"ר יונה כתב שאפשר ליתן בו טעם להחירו דפירשא בעלמא הוא אע"ג דתחלתו היה דם דבתר השתא אזלינן תדע שהרי הדבש אם נפל בו חתיכת איסור אע"פ שהאיסור נמוח בתוכו ...

Orach Chaim, Vilna, 1923 (Public Domain)

128 המור נעשה מדם חי שנקי ידוע

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה טווא"ח סרטיו בתחילתו.

129 בד"ה חייב אינש

המאמר הזה מסביר את החובה להשתכר בפורים, "עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", כביטול ההבנה — תשובה עילאה העולה למעלה הן מהלא תעשה והן מהמצוות עשה.

הערת קה"ת

תו"א צו, א. וראה במראי מקומות שם.

130 חייב אינש לבסומי בפוריא

"חייב אדם לבסומי בפוריא". כותרת המאמר שאליו מתייחס הטקסט.

Megillah 7b:7-8 מגילה ז' ב:ז-ח'

אמר רבא: מיחייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי. איפסום. קם רבה שחטיה לרבי זירא. למחר, בעי רחמי ואחיייה. לשנה, אמר לקה: ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי. אמר לקה: לא ככל שעמא ושעמא מתרחיש ניסא.

Rava said: One is obligated to become inebriated [with wine] on Purim until he cannot tell the difference between cursed be Haman and blessed be Mordecai. Rabbah and R. Zera joined together in a Purim feast. They became inebriated, and Rabbah arose and cut R. Zera's throat. The next day he prayed on his behalf and revived him. Next year he said: Will the master come and we will have the Purim feast together. He replied: A miracle does not take place on every occasion.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

131 מירא דכיא

אונקלוס מתרגם "מור דרור" כ"מרא דכיא".

Onkelos Exodus 30:23 תרגום אונקלוס על שמות ל':כ"ג

ואת סב לך בוסמין רישא מירא דכיא מתקל חמש מאה וקנמן פשם פלגותיה מתקל מאתן וחמשין וקנה בוסמא מתקל מאתן וחמשין:

Sifsei Chachomim Chumash, Metsudah Publications, 2009 (CC-BY-NC)

פסקה 31

132 ורב חסד

בין שלושה עשרה המידות: "ארך אפיים ורב חסד ואמת". אהרן הוא מקור של מידה זו של אהבה.

Exodus 34:6 שמות ל"ד:ו'

ויעבר ה' על־פניו ויקרא ה' ה' אל רחום וחנון ארך אפים ורחמים ואמת:

And the L-RD passed by before him, and proclaimed: 'The L-RD, the L-RD, G-d, merciful and gracious, long-suffering, and abundant in goodness and truth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

133 אהרן א' ה"ר ו'

ההערה מפנה לאנציקלופדיה למושגים חסידיים, ספר הערכים חב"ד,

לעניין פירוש שמו של אהרן.

הערת קה"ת

ראה ספר הערכים-חב"ד-ב טור סח.

134 אברהם אוהבי קראו הר

"זרע אברהם אוהבי". אברהם הוא דגם לאהבה.

Isaiah 41:8 ישעיהו מ"א:ח'

ואתה ישראל עבדי יעקב אשר בחרתיך וזרע אברהם אהבי:

But thou, Israel, My servant, Jacob whom I have chosen, The seed of Abraham My friend

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Pesachim 88a:4 פסחים פ"ח א:ד'

אלא, לא כאברהם שכתוב בו "הר", שנאמר: "אשר יאמר היום בהר ה' יראה", ולא כיצחק שכתוב בו "שדה", שנאמר: "ויצא יצחק לשוח בשדה", אלא כיצחק שקראו "בית", שנאמר: "ויקרא את שם המקום ההוא בית אל".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ישעיי מא, ח. פסחים פח, א.

135 אהרן מת בהר ההר

"וימת אהרן שם בראש ההר". מיתת אהרן בהור ההר מתפרשת כאהבה הנעלית מ"הר" בלבד.

Numbers 20:28 במדבר כ':כ"ח

ויפשט משה את־אהרן את־בגדיו וילבש אתם את־אלעזר בנו וימת אהרן שם בראש ההר ויך משה ואלעזר מן־ההר:

And Moses stripped Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron died there in the top of the mount; and Moses and Eleazar came down from the mount

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר כ, כח.

136 ע"פ ועשית בגדי קדש

המאמר מסביר שאהרן הוא אחד משבעת הרועים הממשיכים מאור אין סוף לכל נשמות ישראל: איש החסד והכהן הגדול, הממשיך אהבה רבה, ובגדיו הם לבושים לאהבה זו.

הערת קה"ת

תו"א פב, א.

137 ונקי בזהר טורי חשוכא

מאמרים נוספים בלקוטי תורה הדנים ב"טורי חשוכא" שבזהר.

הערת קה"ת

ח"ג רמט, ב. ועל"ק כאן (כג, א). ובשה"ש (טו, ג). [כ].

138 טורי חשוכא

"הרי חושך" שבזהר, שכאן הם המידות העליונות שלמעלה מן השכל.

Zohar, Pinchas 104:696-105:706 ספר הזהר, פנחס ק"ד:תרצ"ו-

ק"ה:תש"ו

139 אהרן הוא משבעה רועים

ההערה מפנה לשיחה של הרבי על אהרן כאחד משבעת הרועים, לצד התיקונים שנדפסו בזהר חדש (104a).

הערת קה"ת

תיקונים שבז"ח (קד, א). לקוטי שיחות ח"כ ע' 643.

140 הנון פשוטה רומז

ההערה מפנה למילון הקבלי מאורי אור, בערך נוי", לפירוש הנוי"ן הפשוטה.

הערת קה"ת

ראה מא"א אות נוי"ן ס"א.

141 ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך

בהערת קה"ת נאמר שהזוהר מביא ומבאר לימוד זה: הירידה למקום הנמוך ביותר חייבה את ה' עצמו.

Zohar, Vayera 27:413-416 ספר הזוהר, וירא כ"ז: תי"ג-תט"ז

142 גרשון הוא לשון גירושין

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Likkutei Sichos.

הערת קה"ת

ראה לקוי"ש ח"ג ע' 19.

143 ועברתי באמ"צ אני ולא מלאך

"ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה". ההגדה מפרשת: "אני ולא מלאך".

Exodus 12:12 שמות י"ב:י"ב

ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה ובכל אלוקי מצרים אעשה שפטים אני ה'

For I will go through the land of Egypt in that night, and will smite all the first-born in the land of Egypt, both man and beast; and against all the gods of Egypt I will execute judgments: I am the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יב, יב. הגדה ש"פ. הובא ונתבאר בזה"א ק"ו, א.

פסוקה 32

144 ימינך ה' דוקא תרעץ אויב

"ימינך, הוי, נאדרת בכוח; ימינך, הוי, תרעץ אויב". הימין, בחינת חסד, מגרש את האויב — הנפש הבהמית.

Exodus 15:6 שמות ט"ו:ו

יְמִינְךָ הָאֵלֹהִים נִצָּחַת בְּכַחַּת יְמִינְךָ הָאֵלֹהִים:

Thy right hand, O L-RD, glorious in power, Thy right hand, O L-RD, dasheth in pieces the enemy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

145 מקדש אדני כוננו ידיך

"המקדש, אדני, כוננו ידיך". הכוונה היא ללויים, המחברים את אור אין סוף עם העולמות.

Exodus 15:17 שמות ט"ו:י"ז

תְּבַאֲמוּ וְתִשְׁעַמּוּ בְּהַר נִחְלָתְךָ מִכּוֹן לְשִׁבְתְּךָ פְּעֻלַּת הָאֵלֹהִים מִקְדָּשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנֵי יָדֶיךָ:

Thou bringest them in, and plantest them in the mountain of Thine inheritance, The place, O L-RD, which Thou hast made for Thee to dwell in, The sanctuary, O L-rd, which Thy hands have established

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

146 כדי שבאתעדל"ת יהיה אתעדל"ע זהו ענין הלויים

ההערה מפנה להגהות הצמח צדק על מאמר זה באור התורה, נשא, p. 237, בנקודה זו על הלויים, שבאמצעותם אתערותא דלתתא מביאה לאתערותא דלעילא.

הערת קה"ת

ראה גם אוה"ת נשא ע' רלז. (הגהות למאמר זה).

147 הפעם ילוה אישי אלי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ויצא כט, לד.

148 הפעם ילוה אישי אלי

לאה קראה לו לוי על שם "הפעם ילווה"; הלויים הם המחברים.

Genesis 29:34 בראשית כ"ט:ל"ד

וַתֵּהָרֵם עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר עֲתָה הִפְעֵם יִלְוֶה אִישִׁי אֵלַי כִּי־יִלְדֹתִי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָנִים עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמוֹ לֵוִי:

And she conceived again, and bore a son; and said: 'Now this time will my husband be joined unto me, because I have borne him three sons.' Therefore was his name called Levi

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 33

149 יד החזקה

"כי ביד חזקה ישלחם". היד החזקה היא גבורה, מררי.

Exodus 6:1 שמות ו:א

וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה עֲתָה תֵרְאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפָרְעֹה כִּי בְיַד חֲזָקָה יִשְׁלַחֶם וּבְיַד חֲזָקָה יִגְרֹשֶׁם מֵאֶרֶצוֹ:

And the L-RD said unto Moses: 'Now shalt thou see what I will do to Pharaoh; for by a strong hand shall he let them go, and by a strong hand shall he drive them out of his land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

150 יד הגדולה, יד החזקה, יד הרמה

"וישראל ראה את היד הגדולה אשר עשה הוי' במצרים". היד הגדולה היא חסד, גרשון.

Exodus 14:31 שמות י"ד:ל"א

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־יְדֵי הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת־ה'

וַיֹּאמְרוּ בְּה' וּבְמֹשֶׁה עֲבָדוּ:

And Israel saw the great work which the L-RD did upon the Egyptians, and the people feared the L-RD; and they believed in the L-RD, and in His servant Moses

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יד, לא. ו, א. יד, ח.

151 שמאלו תחת לראשי

"שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני". יד שמאל מסמלת את היד החזקה של גבורה.

Song of Songs 2:6 שיר השירים ב:ו

שְׁמָאלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי וַיְמִינִי תַּחְבֵּקֵנִי:

Let his left hand be under my head, And his right hand embrace me

פסוקה 34

152 בד"ה חייב אינש לבסומי

מאמר זה לפורים עוסק בהמשכת הווי"ו של שם הוי" אל ה"א, כדי שהמחשבה, הדיבור והמעשה יתמלאו במידות קדושות, ובשורש הווי"ו ההיא שבידי"ה"א שלמעלה. הטקסט מפנה אליו להרחבה בעניין שלוש הידיים.

הערת קה"ת

תו"א צה, ג.

153 נשא את ראש בני גרשון גם הם

מניין בני גרשון, שבו נאמר "נשא את ראש" ונוסף "גם הם".

Numbers 4:22 במדבר ד:כ"ב

נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבתם למשפחתם:

Take the sum of the sons of Gershon also, by their fathers' houses, by their families

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

154 לפי שקחת היי מטועני הארון

אף שגרשון היה הבכור, התורה מונה תחילה את קהת, מפני שקחת נשא את הארון שבו הייתה התורה.

Bamidbar Rabbah 6:1 במדבר רבה ו:א'

155 קדש הקדשים

"והבדילה הפרוכת לכם בין הקודש ובין קודש הקודשים". הארון עמד בקודש הקודשים.

Exodus 26:33 שמות כ"ו:ל"ג

ונתתה את הפרכת תחת הקרסים והבאת שמה מבית לפרכת את ארון העדות והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים:

And thou shalt hang up the veil under the clasps, and shalt bring in thither within the veil the ark of the testimony; and the veil shall divide unto you between the holy place and the most holy

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כו, לג.

156 וגרשון . . בכור

"ובני לוי: גרשון קהת ומררי". גרשון נמנה ראשון, כבכור.

Genesis 46:11 בראשית מ"ו:יא

ובני לוי גרשון קהת ומררי:

.And the sons of Levi: Gershon, Kohath, and Merari

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה בראשית מו, יא.

157 קדש לי כל בכור

"קדש לי כל בכור". גרשון הבכור הוא "קדוש".

Exodus 13:2 שמות י"ג:ב'

קדשלי כל בכור פטר פלרדם בכני ישראל באדם ובבהמה לי הוא:

Sanctify unto Me all the first-born, whatsoever opens the womb among the children of Israel, both of man and of beast, it is Mine

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יג, ב.

158 שאו את ראש

"שאו את ראש כל עדת בני ישראל". הפסוק הוסבר קודם לכן בפרשת במדבר כהעלאת הרצון התחתון אל הרצון העליון.

Numbers 1:2 במדבר א:ב'

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל זכר לגלגלתם:

Take ye the sum of all the congregation of the children of Israel, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, every male, by their polls

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

159 אחזתיו

"אחזתיו ולא ארפנו". באמצעות התורה אוחזים ברצון העליון.

Song of Songs 3:4 שיר השירים ג:ד'

כמעט שעברתי מהם עד שמצאתי את שאהבה נפשי אחזתיו ולא ארפנו עד שהביאתיו אל בית אמי ואלי חדר הורתי:

Scarce had I passed from them, When I found him whom my soul loveth: I held him, and would not let him go, Until I had brought him into my mother's house, And into the chamber of her that conceived me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

160 ושמנו אותם איש איש

"ויבואו אהרן ובניו ושמנו אותם איש איש על עבודתו ואל משאוי". עבודת הלויים מתחילה באמצעות הכוהנים.

Numbers 4:19 במדבר ד:י"ט

וזאת עשו להם וחי ולא ימתו בגשתם את קדש הקדשים אהרן ובניו יבאו ושמנו אותם איש איש על עבודתו ואלי משאו:

but thus do unto them, that they may live, and not die, when they approach unto the most holy things: Aaron and his sons shall go in, and appoint them every one to his service and to his burden

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ד, יט.

פסוקה 35

161 נשא את ראש

"שאו את ראש בני קהת מתוך בני לוי". בני קהת, נושאי הארון, נמנים באמצעות "נשיאת ראש".

Numbers 4:2 במדבר ד:ב'

נשא את ראש בני קהת מתוך בני לוי למשפחתם לבית אבתם:

Take the sum of the sons of Kohath from among the sons of Levi, by their families, by their fathers' houses

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

162 שהוא ענין נשיאת ראש

ההערה מפנה לשיחה של הרבי העוסקת במשמעות של "הרים את ראשי".

הערות קה"ת

ראה לקו"ש ח"י ע' 53.

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Vocalized Edition (CC-BY-NC); Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY); The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY); The Jerusalem Talmud, translation and commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); On Your Way (Public Domain); The Metsudah Tanach series, Lakewood, N.J (CC-BY); Sifsei Chachomim Chumash, Metsudah Publications, 2009 (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Orach Chaim, Vilna, 1923 (Public Domain); Daf Shevui (CC0).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/nasso/1/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק